

51. Perjantaina 7 päivänä toukokuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi lainhuudatuksesta ja kiinteistönsaannon moittimisajasta annetun lain 15 §:n kumoamisesta 1257

Hallituksen esitys n:o 6
Lakivaliokunnan mietintö n:o 6

2) Ehdotus laiksi nimilain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 21
Lakivaliokunnan mietintö n:o 7

3) Ehdotus laiksi vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamismenettelystä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä „

Hallituksen esitys n:o 279/1992 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

4) Ehdotus laiksi korkoa vastaavasta korotuksesta verotuksessa annetun lain kumoamisesta 1259

Hallituksen esitys n:o 19
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15

5) Ehdotus laiksi tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista „

Hallituksen esitys n:o 20
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16

S.
6) Ehdotukset alusrekisterilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1262

S.
Hallituksen esitys n:o 24
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4

7) Ehdotus äitiysavustuslaiksi „

Hallituksen esitys n:o 27
Toivomusaloitteet n:ot 1281 ja 1409/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 7

8) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain, työntekijäin eläkelain 3 §:n ja potilashinkolain 5 §:n muuttamisesta 1263

Hallituksen esitys n:o 350/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 10

9) Ehdotus laiksi ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 363/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 11

10) Ehdotus laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 341/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 12

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

„ jatketaan ed. Kalliomäen ym. hallituksen harjoittaman talous- ja työllisyyspolitiikan vaikutuksia koskevan välikysymyksen n:o 2 käsittelyä „

Esitellään:	S.	53 U. Anttila: Puolustusvoimien uudiskennuksiin ja peruskorjauksiin ehdotetun määrärahan poistamisesta
11) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista	1289	54 Jurva ym.: Määrärahan osoittamisesta henkilökohtaisten asuntolainojen maksujen lykkäämisvaltuuden lisäämiseen
12) Hallituksen esitys n:o 40 laiksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta	„	55 Laine: Määrärahan osoittamisesta paikallisteiden liittymien rakentamiseen valtatie 8:lle Laitilassa
13) Hallituksen esitys n:o 42 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta	„	56 Laine: Määrärahan osoittamisesta liittymän rakentamiseen valtatie 9:lle Loimaalla
14) Hallituksen esitys n:o 43 laeiksi tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	„	57 Luukkainen: Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosaston uusien toimitilojen hankinnasta
15) Hallituksen esitys n:o 44 laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta	„	58 Luukkainen: Maataloustulolain mukaiseen hinta- ja tulotukeen ehdotetun määrärahan poistamisesta
16) Hallituksen esitys n:o 45 laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksista annetun lain kumoamisesta	„	59 Luukkainen: Maataloustuotteiden vientitukeen ehdotetun määrärahan poistamisesta
17) Hallituksen esitys n:o 46 kotieläinjalostuslaiksi ja laiksi eräiden kotieläinten maahan tuonnista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	„	60 Luukkainen: Maatalouden hinta-, tulo- ja vientituen laskentaperusteiden selvittämisestä
18) Hallituksen esitys n:o 47 laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta	„	61 Luukkainen: Tieverkon kehittämiseen ehdotetun määrärahan poistamisesta
19) Hallituksen esitys n:o 48 laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 ja 4 §:n ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n muuttamisesta	„	62 Mäkelä ym.: Määrärahan osoittamisesta ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotukeen
20) Hallituksen esitys n:o 51 laiksi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	1290	63 Mäkipää ym.: Määrärahan osoittamisesta kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin
21) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1992 (K 4)	„	64 Polvi ym.: Määrärahan osoittamisesta kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin
22) Lisätalousarvioaloitteet n:ot 52—69	„	65 Polvi: Määrärahan osoittamisesta Iisalmen ohitustien rakentamiseen valtatie 5:llä
52 U. Anttila: Puolustusmateriaalihan- kintoihin ehdotetun määrärahan poistamisesta		66 Vehkaoja ym.: Ypäjän hevostalousopilaiksesta muodostettavan osakeyhtiön osakehankintoihin ehdotetun määrärahan poistamisesta

67 Vehkaoja ym.: Määrärahan osoittamisesta aikuiskoulutuksen kehittämiseen

68 Vehkaoja ym.: Määrärahan osoittamisesta tuotekehitysavustuksiin Teknologian kehittämiskeskuselle

69 Vehkaoja ym.: Määrärahan osoittamisesta pienten ja keski suurten yritysten kehittämispalveluihin

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Bell von, Björkenheim, Donner, Enestam, Hacklin, Heikkinen, Hiltunen, Jansson, Jouppila, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Korva, Lamminen, Linnainmaa, Luhtanen, Markkula, Moilanen, Niinistö, Norrback, Nyby, Ojala A., Paloheimo, Pietikäinen S., Pokka, Polvi, Puisto, Pulliainen, Rinne, Roos J., Roos T., Rusanen, Rätty, Rönnholm, Saapunki, Salolainen, Sasi, Seivästö, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Tuomioja, Turunen, Varpasuo, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö ja Väyrynen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Stenius-Kaukonen, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, S. Pietikäinen, Puisto ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Donner, Jansson, Norrback, Pokka, Polvi, Rätty ja Seivästö.

EY:n ja Suomen parlamentaarisen yhteiskomitean suositus

Puhemies: Ilmoitetaan, että Euroopan yhteisön ja Suomen eduskunnan parlamentaarisen yhteiskomitean 29 päivänä huhtikuuta 1993 Helsingissä hyväksymä EY:n ja Suomen parlamentaarisen yhteiskomitean suositus on nyt edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi lainhuudatuksesta ja kiinteistön-saannon moittimisajasta annetun lain 15 §:n kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 6
Lakivaliokunnan mietintö n:o 6

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi nimilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 21
Lakivaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamismenettelyistä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 279/1992 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Lain käsittelyn yhteydessä on nyt oiva tilaisuus muuttaa Suomen kehitysmaakauppa oikeudenmukaisuuden pohjalle, ja erityisesti tilanteessa, jossa Suomi on leikannut kehitysapunsa puoleen parin vuoden sisällä, on äärettömän tärkeää muuttaa kehitysmaakaupan periaatteet oikeudenmukaisuuden ja ekologisuuden mukaisiksi. Niin kehitysapua antavan kuin sitä saavankin maan kannalta on parempi vaihtoehto, että kehittyvä maata tuetaan oikeudenmukaisen kaupan avulla eikä yksinomaan kehitysavulla. Niinpä Suomen pitäisikin vapauttaa vähiten kehittyneistä maista tuleva tuonti tulleista kokonaan Ruotsin ja Norjan mallin mukaisesti. Tämä päätös ei heilauttaisi valtiontaloutta mihinkään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla teen vastalauseen mukaisen perustelulausumaehdotuksen:

”Eduskunta edellyttää, että Suomen tulee pikaisesti seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä ja vapauttaa vähiten kehittyneistä maista tuleva tuonti kokonaan tulleista. Muiden kehitysmaiden alkuperäistuotteille on myönnettävä vähintään sama kohtelu kuin ko. tuotteilla on Eta- ja Efta-kaupassa.”

Ed. Backman: Herra puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen perustelulausumaehdotusta, jolla pystytään hyvin pienin kustannuksin antamaan merkittävää tukea kehityksmaille. Tämä voisi tapahtua siis siten, että toimitaan nimenomaan kehitysmaiden omilla ehdoilla eikä Suomesta asetetuilla ehdoilla.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Taanoin keskustelin ed. Laakson kanssa ja väittelin

siitä, onko kyseistä maista olemassa vaaraa hapatuonnin muodossa suomalaiselle teollisuudelle ja kaupalle. Varmaan tällä hetkellä näin ei ole, mutta kehitys kulkee kulkuaan. Näistäkin maista tuodaan muutakin Suomeen kuin kahvinpajua ja kivenmurikoita; toisin sanoen näkemykseni sellaisenaan pidän voimassa, mutta aivan kuten ed. Luukkainen ja ed. Backman totesivat, parempaa kuin kehitysapu, joka saattaa mennä mihin sattuu, on sittenkin vähiten kehittyneistä maista tulevan kaupan tullittomuus ja tätä kautta avun antaminen. Se on vähän samalla tavalla kuin se, että annetaan verkko eikä kaloja, toisin sanoen he voivat omaperäisesti kehittää omaa talouttaan ja vientiään.

SMP:n eduskuntaryhmä kyllä tukee tätä tehtyä ponsiehdotusta, jos ed. Laakso näin sallii.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Olen tietenkin tyytyväinen siitä, että ed. Aittoniemi ja hänen ryhmänsä on nyt kolmannessa käsittelyssä valmis kannattamaan perustelulausumaa, jonka hyväksyminen merkitsisi sitä, että vähiten kehittyneiden maiden ja Suomen välisestä kaupasta poistettaisiin tulli. Tällainen käytäntöhän on tällä hetkellä jo Ruotsin sekä Norjan ja toisaalta vähiten kehittyneiden kehitysmaiden välisissä suhteissa.

Saattaa kuitenkin käydä niin, että Euroopan yhteisö ei tällaista menettelyä hyväksy omien jäsenmaidensa osalta. Mikäli Ruotsi ja Norja liittyvät Euroopan yhteisön jäseniksi, saattaa käydä niin, että nämä maat joutuvat perumaan tämän vähiten kehittyneille kehityksmaille antamansa tulliedun. Euroopan yhteisön jäsenyyshän merkitsee sitä, että Euroopan yhteisön ulkopuolisten maiden kanssa käytävästä kaupasta peritään Brysselin vahvistama tulli. On aivan selvää, että monille kehityksmaille tällainen menettely on epäedullinen.

Itse kannatan perustelulausumaa, joka on esitetty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Backmanin kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 57. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi korkoa vastaavasta korotuksesta verotuksessa annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 19

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 20

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Backman: Herra puhemies! Hallitus perustelee esitystä tuplapoistoista seuraavasti: ”Taloudellisen toimeliaisuuden edistämiseksi hallitus on päättänyt ryhtyä investointeja kannustaviin ja työllisyyttä parantaviin toimenpiteisiin.”

Eilisessä keskustelussa valtiovarainministeri Viinanen kehui, että tämä hallitus on elvyttänyt enemmän kuin aiemmat hallitukset. Tämä käsitys elvyttämisestä on täysin toisenlainen kuin esimerkiksi sosialidemokraateilla. Elvytystä ei ole se, että maksetaan työttömyyskorvauksia. Elvytystä ei välttämättä ole parhaassa muodossa se pankkituki, jota tällä hetkellä maksetaan. Elvytystä olisi satsaaminen sellaisen yritystoiminnan tukemiseen, joka työllistäisi nykyisessä vaikkeä taloudellisessa tilanteessa.

Hallituksen veropolitiikkaa ei myöskään ole elvyttävää eikä työllistävää. Esityksessä tukea annetaan jälleen kerran sellaiselle yritystoiminnalle, joka pärjää tällä hetkellä kohtuullisen hyvin sellaiselle yritystoiminnalle, jolla on mahdollisuus järjestellä omaa tulostaan verotusta silmälläpitäen, eli niille yrityksille, jotka tekevät voittoa nykyisessä huonossa taloudellisessa tilanteessa. Esitys ei siis paranna yhtään niiden yritysten tilannetta, jotka ovat merkittävässä taloudellisissa vaikeuksissa, sellaisissa vaikeuksissa, jotka eivät välttämättä johdu näiden yritysten tuotantotoiminnan ongelmista vaan puhtaasti kysynnän ongelmista. Tuplapoistomahdollisuudella annetaan siis sellaisille yrityksille jälleen lisätukea, jotka ovat jo tukea saaneet devalvaation ja markan kellutuksen seurauksena, ja niille yrityksille, jotka ovat saaneet jo erilaisten verohelpotusten kautta satoja miljoonia ellei useita miljardeja, valtion verotukea.

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto omassa lausunnossaan lakiesityksestä toteaa seuraavasti: ”Korotetuista poistomahdollisuuksista on välitöntä hyötyä vain niille yrityksille, joilla on tarvetta tuloksentasausjärjestelyihin.” Myös muut asiantuntijalausunnot olivat saman suuntaisia. Niissä kaikissa todettiin, että esitys sinällään käy yrityksille mutta ei siitä mitään merkittävää hyötyä ole, ei ainakaan niille lukuisille yrityksille, jotka tällä hetkellä eniten tukea tässä maassa kaipaavat.

Rahamääräisesti kysymys on vuonna 93 noin 200—300 miljoonasta markasta ja vuonna 94 noin 500 miljoonasta markasta. Tältä osin puhutaan siis noin 800 miljoonasta markasta valtion varoja, jotka voitaisiin tässä tilanteessa käyttää esimerkiksi pienen ja keskisuuren työllistävän yritystoiminnan hyväksi erilaisina verohelpotuksina, mikäli näin haluttaisiin, tai korkotukena tai välillisten työvoimakustannusten alentamiseen. Hallitus ei tällä sektorilla ole edennyt vaan askaroi edelleenkin erityisesti hyvin toimeentulevan vientiteollisuuden tukemiseksi, kuten tehtiin

sähköveron palautuksen osalta, joka oli 500 miljoonaa markkaa. Nyt siis on lisähelpotus jälleen 800 miljoonaa.

Tässä mielessä sosialidemokraatit ja myös muu oppositio eivät ole voineet hyväksyä tämän lain käsittelyn yhteydessä tällaista tukea, vaan ovat edellyttäneet, että nämäkin varat suunnattaisiin työllistäviin toimenpiteisiin. Nyt nimittäin käy niin, ettei uusia työpaikkoja eikä edes välttämättä uusia investointeja tällä rahalla saada, vaan tehdään sellaisia investointeja, jotka jo muutoinkin olisivat näiden kahden vuoden aikana tulleet eteen. Tällä tavoin saadaan ylimääräistä verohyötyä vain näiden investointien osalta.

Tämän perusteella ehdotan, että tämä lakiehdotus sarjassa jälleen käsittämättömiä vääriä toimenpiteitä hylättäisiin.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta näyttää, että oppositiolta on nyt mennyt sekaisin sosiaalipolitiikka ja yrityspolitiikka. He haluavat tukea heikkoja yrityksiä, mutta sillä tavalla ei kyllä pysyviä työpaikkoja synny. Minusta investointeja voivat tehdä vain ne yritykset, joilla on tuloja ja jotka tuottavat voittoa. Kun ajatellaan nykytilannetta, investointien toteuttamista auttaa kyllä huomattavasti tämä laki, niin että tästä tulee nimenomaan pysyviä ja hyviä työpaikkoja, joissa pystytään maksamaan varmasti tulevaisuudessa kunnan palkkaakin.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työllisyystilanteen parantamisessa on yksi keino tuotannolliset investoinnit. Tässähän on kysymys nimenomaan siitä, että pyritään osaltaan edesauttamaan tai aikaistamaan tuotannollista investointitoimintaa. Se yritysten joukko, joka voi näin tehdä, on kuitenkin aika mittava Suomessa, vaikka eivät tietenkään kaikki yritykset tule tämän lain piiriin.

Huomautan ed. Backmanille siitä, että Suomessa on kaksi kertaa ennenkin ollut vastaavaa lainsäädäntöä ja se on toiminut varsin hyvin ja siitä on hyviä kokemuksia. Edelleen toetan, että välillisten työvoimakustannusten alentaminen eli työllistämiskynnyksen alentaminen on totta kai tärkeä asia, mutta se on toinen asia, mikä pitää myös toteuttaa, eikä sitä pidä tähän sekoittaa.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta tuntuu, että me olemme nyt ajaneet ed. Tiurin ja ed. Ala-Nissilän

edustamalla linjalla jo riittävän kauan, että meillä on näköpiirissä tuloksia, mitä tapahtuu. Meillä on ajettu kansantaloutta alas ja mitään ei ole tullut niiden konkurssiin menneiden ja lakkauttamaan joutuneiden yritysten tilalle, jotka ovat pakotettuja hallituksen toimenpiteiden johdosta lopettamaan toimintansa. Sikäli kuin minä ymmärrän, tässähän on taustalla kysymyksenä tuleva arvonlisävero, jossa tuotannollisille investoinneille ollaan antamassa verohelpotus. Tämä on verohelpotus niille yrityksille, jotka kaikkein suurimman verohelpotuksen ovat jo saaneet kansantaloudessa nimenomaan devalvaation muodossa ja joiden kilpailukyky on parempi kuin pitkiin aikoihin.

Nyt te olette kuitenkin hyökkäämässä yksityistä yritystoimintaa vastaan arvonlisäveron muodossa ja panette nyt annettavat yritysten verohelpotukset maksuun pienyrityksille. Tässä mielessä teidän hyökkäykseenne yritystoimintaa kohtaan on raju ja tulee johtamaan lisäyrityskuolemiin eikä suinkaan johda uusiin tuotannollisiin investointeihin tämän lakiesityksen perusteella. Eli tässä on kysymys siitä, että te panette suuryritysten verohelpotukset maksuun pienyrityksille ja tuhoatte Suomesta yksityistä yritteliäisyyttä.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Tiuri totesi, että vasemmisto ja muu oppositio pyrki nyt tukemaan vain huonosti menestyviä yrityksiä, niin pyrin jo puheenvuorossani toteamaan, etteivät nämä yritykset, jotka tällä hetkellä eivät tee positiivista tilinpäätöstä, välttämättä ei ole huonosti menestyviä yrityksiä sinänsä, vaan kysymys on enemmänkin siitä, että hallitus omalla talouspolitiikallaan on ajanut esimerkiksi kotimaisen kysynnän niin pieneksi, että näillä yrityksillä on tästä johtuen vaikeuksia, tai niillä on vaikeuksia siitä johtuen, että korot olivat erittäin korkealla kahden vuoden ajan. Sinänsä yrityspohja saattaa olla erittäin terve. Nyt näiden yritysten pelastamiseksi hallitus ei tee yhtikäs mitään.

Kun ed. Ala-Nissilä toteaa, että on aivan eri asia puhua näistä muista toimenpiteistä, niin ymmärtääkseni hallitus on koko ajan ilmoittanut, että resurssit ovat rajalliset. Nyt kuitenkin 800 miljoonaa käytetään näihin toimenpiteisiin. Tämä 800 miljoonaa on pois niistä toimenpiteistä, jotka auttaisivat nimenomaan työllisyyden osalta suomalaisia yrityksiä paljon tätä esitystä paremmin.

Mitä tulee taas kokemuksiin vastaavanlaisista tuplapoistoista tai ylimääräisistä poisto-oikeuksista tuotannollisiin investointeihin menneiltä vuosilta, niin täytyy muistaa, että silloiset hallitukset, myös ne, missä keskusta oli mukana, noudattivat täysin toisenlaista talouspolitiikkaa ja se muu talouspolitiikka tuki niitä toimenpiteitä, joihin tälläkin esityksellä on pyritty. Nyt tämä talouspolitiikka, jota noudatetaan, ei yhtään tue tätä esitystä, vaan päinvastoin syö nekin positiiviset tulokset, mitä voitaisiin saavuttaa tällä esityksellä.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin tekemää hylkäysehdotusta ensinnäkin sillä perusteella, että tällä hallituksen esityksellä romutettaisiin täydellisesti vastikään tehdyn suuren verouudistuksen periaate. Siinähan ideana oli se, että siirrytään yritysverotuksen osalta Euroopan alhaisimmalle tasolle, mutta samalla tähän pakettiin kuului se, että puretaan varauksia ja poisto-oikeuksia. Nyt tällä esityksellä taas otettaisiin takapakkia eli lisättäisiin poisto-oikeuksia.

Toiseksi ongelmana eivät viime aikoina suinkaan ole olleet liian pienet poisto-oikeudet, vaan lähinnä se, että firmat eivät ole pystyneet tekemään edes sallittuja poistoja. Tästä kiitos kuuluu hallituksen harjoittamalle yrityksii kurjistaneelle talouspolitiikalle.

Kolmanneksi kun tässä ehdotuksessa on määritelty, että se koskee vain tuotannollisia investointeja eli siis lähinnä savupiipputeollisuutta, niin näiden verohelpotusten ulkopuolelle jäisivät kaikki työvaltaiset alat. Tällaisessa työllisyyslanteessa ei ole mitään syytä säätää sellaista lakia, joka suosii vain pääomavaltaista vientiteollisuutta.

Aivan samoin kuin ed. Backman olen sitä mieltä, että tämän 800 miljoonaa markkaa voisi käyttää huomattavasti paremmin. Nimenomaan työllisyysnäkökulmasta olisi järkevämpää alentaa työvaltaisten yritysten välillisiä työvoimakustannuksia vastaavalla summalla eikä tarvätä sitä nyt pääomavaltaiseen vientiteollisuuteen.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Oikeastaan kaikki on tässä tullut sanottua. Mutta kun SMP:n eduskuntaryhmällä ei ole ollut edustusta päätöksenteossa valiokunnassa ja näin olen emme ole voineet yhtyä vastalauseeseen, niin totean sen, että vaikka me pidämme tärkeänä yritystoiminnan tukemiseta, niin meillä on tällä

hetkellä ongelmat jossakin muualla kuin yritys-toiminnassa. Vielä voimakkaammat ja pahemmat ongelmat on muualla. Varmasti jatketaan keskustelua niistä tänäänkin välikysymyskeskustelun yhteydessä.

Toiseksi tämä hallituksen esittämä 800 miljoonaa markkaa ei kohdistu sellaiseen teollisuuteen, joka olisi välttämättä sen tarpeessa tällä hetkellä. Se menee toisaalta tarpeettomaan käyttöön. Näin ollen pitäisi kiinnittää huomiota, niin kuin vastalauseessa lukee, välillisten työvoimakustannusten helpottamiseen ja ohjata tuki nimenomaan sille puolelle. Tämä 800 miljoonaa markkaa meidän ongelmiamme ei tietysti kovin paljon auta, mutta se on suunnattava nimenomaan työvoimakustannusten puolelle ja sille puolelle, joka auttaa kulutuksen lisäämistä.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Haluan myös ed. Aittoniemen tavoin ankarasti arvostella tätä lakiesitystä. Kyllä keskusta ja kokoomus ovat liikkuneet silmät ummessa. He eivät kerta kaikkiaan näe ja tunne, mikä on tämän päivän pienen ja keskisuuren yrityksen arkipäivän elämä. Nyt kun julkisuudessa sanotaan, että työttömyysvakuutusmaksu on nousemassa ensi vuonna lähes 10 prosenttiin, niin olisitte jo tässä vaiheessa ministereitä patistaneet siihen lakimuutokseen, että tällä 800 miljoonalla markalla tuettaisiin työttömyysvakuutusmaksua. Tämä on järjetöntä politiikkaa.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Kun tämä laki hyväksytään, silloin ne yritykset, jotka pystyvät investoimaan, aloittavat investointinsa heti eivätkä odota ensi vuoden arvonnalisäveron tuloa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Backman ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S.-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Dromberg, Häkämies, Ihamäki, Jokiniemi, Juhantalo, Järvilah-
ti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kanerva, Kankaanniemi, Kempainen, Kohijoki, Koistin-
nen, Komi, Korkea-osa, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V.,
Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liik-
kanen, Lindqvist, Louvo, Malm, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Nordman, Näsi, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Puhak-
ka, Pura, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Ren-
ko, Renlund, Rossi, Rynänen, Röntynen, Saari, Saario, Saastamoinen, Savela, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Westerlund ja Zyskiewicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Gustafsson, Haavisto, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasuri-
nen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuutti-
la, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Lip-
ponen, Louekoski, Luttinen, Luukkainen, Mut-
tilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Oja-
la O., Paakkinen, Paasio, Polvinen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Suhonen, Tennilä, Tykky-
läinen, Törnqvist, Urpilainen, Viljamaa, Vist-
backa ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Bell von, Björkenheim, Don-
ner, Enestam, Hacklin, Heikkinen, Hiltunen, Huuhonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaa-
ri, Jansson, Jouppila, Jäätteenmäki, Kallis, Kar-
hunen, Kauppinen, Korva, Lamminen, Laurila, Linnainmaa, Luhtanen, Markkula, Metsämäki, Moilanen, Mölsä, Niinistö, Norrback, Nyby, Ojala A., Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Pieti-
käinen S., Pokka, Polvi, Puisto, Pulliainen, Ran-
ta, Rinne, Roos J., Roos T., Rusanen, Rätty, Rönnholm, Saapunki, Salolainen, Sasi, Seivästö, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Tuomi-
oja, Turunen, Varpasuo, Vehkaoja, Viinanen,

Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 63. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset alusrekisterilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 24

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä pääte-
tyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus äitiysavustuslaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 27

Toivomusaloitteet n:ot 1281 ja 1409/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu
asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen pääte-
tään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta,
joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi
ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain, työntekijäin eläkelain 3 §:n ja potilasvahinkolain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 350/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 10

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 363/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 341/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 12

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys hallituksen harjoittaman talous- ja työllisyyspolitiikan vaikutuksista

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan hallituksen harjoittaman talous- ja työllisyyspolitiikan vaikutuksia koskevan ed. Kalliomäen ym. välikysymyksen n:o 2 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Paasio: Herra puhemies! Kun Ahon hallitus täytti hiljattain kaksi vuotta, niin on varmaan oikeutettua tarkastella tätä taivalta eräänlaisen välitilinpäätöksen muodossa. Jos erään johtavan ominaisuuden hallituksen esiintymiselle ja käytännölle haluaisi ottaa esiin, niin päällimmäiseksi tulee epäilemättä kyvyttömyys neuvotella asioista. On niin, ettei hallitus taikka ainakaan sen pääministeri välttämättä ole sisäistänyt, mitä tällä neuvottelu-sanalla tarkoitetaan. Hän pikemminkin on lähtenyt siitä, että se on sama asia kuin käskynjako.

Selvittääkseni tämän asian hain käsiini Nykysuomen sanakirjan, jossa puhutaan neuvottelusta ja verbistä neuvotella. Havaitsin, että siellä on kaksi merkitystä tälle sanalle. Toinen on 'osapuolten välinen ajatustenvaihto yhteisten päämäärien saavuttamiseksi'. Tästä ilmeisesti ei ole kysymys silloin, kun hallitus neuvottelee. Mutta sitten siellä oli myös kansankielinen sana neuvotella, joka on sama kuin 'keplotella', mm. keplotella tai neuvotella hauki jäälle talvikalastuksessa. Luulen, että hallitus on ottanut tämän vaihtoehdon neuvottelutaitonsa ohjenuoraksi.

Mutta vakavasti puhuen, herra puhemies, tätä hallitusta voidaan syyttää siitä, että se on hukanut merkittävästi aikaa tämän kaksivuotistaipaleen merkeissä. Kun ed. Koskinen eilen syytti hallitusta yksin teoin tehdyistä rikkeistä, niin sanoisin, että tässä on kysymys kyllä jatketusta

toiminnasta. Nimittäin jos hallitus olisi seurannut tai ottanut varteen edes johonkin mittaan niitä esityksiä, joita tarmokkaan ja ahkeran opposition taholta tehtiin vuosi sitten taikka vähän aikaisemminkin, niin paljon sellaisia keinoja olisi ollut käytettävissä, mitä nyt ei ole käytettävissä. Voimavaroja on tuhlatu, samalla kun aikaa on tuhlatu.

Mielestäni on perusteltua väittää, että jos sosialidemokraattien, ay-liikkeen ja muittenkin tahojen esittämiä ehdotuksia olisi otettu varteen, niin meidän nettovelkaantumisemme tällä hetkellä olisi pienempää kuin se nyt todellisuudessa on. Tällaista taustaa vasten on pärtti harhaanjohtavaa puhua velkaelvytyksestä, josta varmaan joku tämänkin keskustelun aikana ehkä vastauspuheenvuoroissa tulee puhumaan. Jos olisi lähdetty siitä, että on toimenpiteitä, jotka on ajoissa tehtävä, jotta saataisiin tuloksia aikaan, niin tilanne tässä isänmaassamme olisi todennäköisesti heikko edelleen, mutta merkittävästi parempi kuin se nyt on.

Tälle hallitukselle työttömyys tuntuu olevan pelkästään tilastollinen käsite. Siitä seuraa, että työttömiä, niitä ihmisiä jotka ovat jääneet vaille perustuslain turvaamaa työn oikeutta, kohdellaan tilastoyksikköinä, numeroina, mutta ei inhimillisinä täysivaltaisina Suomen kansalaisina. Työttömyys on jonkinlainen jakojäännös, joka hallituksen politiikasta on seurannut. En väitä, että hallitus erityisesti pitäisi työttömyydestä, mutta se ei pidä sitä muuna kuin tilastollisena ongelmana. Ja kuitenkin on syytä huomauttaa, että tilastoista puhuttaessa pitäisi ottaa se porvarillisten puolueitten usein korostama yksilöaspekti, yksilön näkökulma, ja todeta, että jokaisen työttömän henkilön henkilökohtainen työttömyysprosentti on tasan 100. Tällaista hallitus ei ole ottanut riittävästi huomioon.

Täällä on hallituksen taholta toistettu hyvin monta kertaa, että työttömyys johtuu lamasta, mikä tietenkin on tottakin. Mutta sitä sen sijaan en ole kuullut riittävästi sisäistetyä enää toistunkaan, että työttömyys on merkittävällä tavalla tämän laman syy. Toisin sanoen, laman syyvyyttä pitäisi lähteä madaltamaan puuttamalla työttömyyteen eikä pitää työttömyyttä jonkun näköisenä luonnonlakina, joka seuraa politiikasta, jolle ei sitten ole vaihtoehtoja.

Herra puhemies! Mitä tulee tähän vaihtoehtottomuuden politiikkaan niin voin todeta, että se virallinen oppirakennelma, jota hallitus on meillekin tarjonnut, ei nauti jakamatonta suosiota edes hallituksen omassa piirissä. Viittaan nyt

tämän välikysymyksen laatuun nähden päällimmäisenä mieleen tuleviin ministeri Ilkka Kanervan loosunkeihin talouspolitiikan suunnasta ja sen suunnan muuttamisen välttämättömyydestä viimeksi joitakin aikoja sitten Turun Sanomissa.

Olen aikaisemminkin tältä paikalta todennut, että tämän hallituksen aikana ministeri Kanerva on hyvin johdonmukaisesti toiminut ja vastustanut tämän hallituksen talouspoliittisia linjanvetoja ja niitten perusteita myös. Ongelmana sitten vain on se, että ministeri Kanerva aika pitkälle oikeassa olevana ei ole saanut läpi hallituksessa yhtään mitään siitä, mitä hän julkisuudessa muutoin on pitänyt välttämättömänä. En tiedä, onko edes esitetty. Ehkä saamme siihen vastauksen.

Silloin tulemme ongelmaan, joka voisi olla nimeltään sekä parlamentaarinen logiikka että parlamentaarinen etiikka. Me emme ole tekemisissä kunnanhallituksen kanssa, jossa istutaan tietty aika, hävittiin taikka voitettiin, vaan parlamentarismien keskeisiin periaatteisiin kuuluu se, että ellei ministeri katso voivansa sitoutua hallituksen politiikan linjauksiin, hän jättää paikkansa. Tämänkin hallituksen historiassa on jo esimerkiksi tästä, mutta ministeri Kanerva ei ole katsonut aiheelliseksi näin menetellä, ja sitä voidaan tulkita kahdella tavalla. Yksi on se, että hän on optimistinen, että hallitus tulee vastoin pääministerin ja valtiovarainministerin mielipiteitä muuttamaan talouspolitiikkansa perusteita, taikka sitten se, että julkisuudessa esiintyminen on tärkeämpää kuin näitten asioiden hoitaminen. En uskoisi, että ministeri Kanerva tällaista kuitenkaan hautoi, mutta kiistatonta ristiriitaa siinä kuitenkin on, että tuomitaan hallituksen politiikka taikka vähintään sitä moititaan ja vaaditaan muutoksia, mutta hallituksen varsinaisessa toiminnassa ei niitä esitetä eikä ainaakaan sitten saada läpi. Tämä on eräs keskeinen ongelma, joka hallituksella on.

Tietenkin on niin, herra puhemies, että kaikkein suurin palvelus Suomen työttömille ja Suomen kansalle tehtäisiin, jos koko hallitus eronpyynnön esittäisi. Tähän pakottamiseen meillä tietysti on mahdollisuus nyt välikysymysänessä, joka ensi tiistaina pidetään. Silloin korostaisin sitä, että tässä hyvin traagisessa työttömyystilanteessa korostuu jokaisen hallituspuolueen kansanedustajan henkilökohtainen vastuu tämän politiikan ylläpitämisestä.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On epäilemättä selvää, että hallitus

ei ole kaikissa asioissa onnistunut, mutta on kohtuutonta tällaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa me parhaillaan elämme, ravis-taa koko sangollista hallituksen niskaan. Aika-na, jolloin me itse asiassa pyrimme ratkaise-maan varsin vaikean ongelman, joka toisaalta liittyy yritysten heikentyneeseen kykyyn työllis-tää ja toisaalta kotitalouksien vaikeutuvaan tilanteeseen, ostovoiman alenemiseen yksityista-louksissa, luulisi oppositionkin haluavan kes-kittyä siihen, millä tavalla me yhteisvoimin voimme löytää sellaiset keinot, että nämä kaksi toisiinsa vaikeasti kytkettävää asiaa saataisiin ratkaistuksi.

Tällaista keskustelua oppositio ei näemmä halua käydä, vaan se pyrkii tässä tilanteessa menemään ilmaisiin tansseihin pummilla. Se ei suurta taitoa vaadi, sillä on selvää, että tällai-nessa taloudellisessa tilanteessa ei hallitus, tai-tavakaan hallitus, erityisen menestyksekkäästi ja ainakaan suuria aplodeja aiheuttaen voi toi-mia.

Tosiasia kuitenkin on se, että keskeinen ana-lyysi tästä taloudellisesta tilanteesta lähtee siitä tosiasiasta, että me joko saatamme meidän vien-titeollisuutemme ja tuontia korvaavan teollisuu-temme sellaiseen kuntoon, että tähän maahan tulee jaettavaa, tai emme saata. Sitä todellisuutta ei voi oppositio miksiäkään muuttaa. Sitä vastoin oppositiolla on Suomessa merkittävä painoarvo. Erityisesti luotan vielä sosialidemokraatteihin, joiden toivon toimivan siten, että te autatte kaikin mahdollisin tavoin sellaisten ratkaisujen syntymistä mm. työmarkkinoilla, jotka helpotta-vat kriisiaikojen ylittämistä. Muuten täytyy sa-noa, että hymy siltä hyytyy, joka oppositioon tyytyy.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoi-sa puhemies! Ed. Paasio sanoi puheessaan, että voimavaroja on tämä hallitus tuhlanut, koska se on hukannut aikaa tehdessään päätöksiä, ja jos aikaa ei olisi hukattu eikä tuhlatu, niin nettovelkaantumisen olisi tällä hetkellä pienem-pää. Tämä pitää aivan tasan tarkkaan paikan-sa, mutta ed. Paasio unohti yhden asian: Minkä vuoksi kaikkia päätöksiä ei hallitus pystynyt tekemään syksyllä 1991? Silloin oli oppositio vielä "voimissaan". Silloin meillä ei ollut enemistöparlamentarismia. Hallitus esitti 10 miljard-in markan säästöpaketin, jonka oppositio, minä mukaan lukien tyhmyksissäni, tyrmäsi, ja siitä jäi jäljelle 3 miljardia markkaa. Jos olisimme hyväksyneet tässä eduskunnassa syksyllä 91 10

miljardin markan säästöt, ne olisivat jo kertaatu-neet ja nettovelkamme olisi pienempi. Toisin sanoen, jos on hallitus syypää, niin kyllä rehelli-syyden nimissä myös opposition on otettava syy itselleen.

Toinen asia. Samana syksynä 91 syntyi Sorsan ratkaisu. Kuka sen hylkäsi? Hallitusko?

Näistä asioista puhuin kyllä eilenkin, mutta ilmeisesti täytyy toistaa, koska jatkuvasti tähän asiaan on pakko palata SDP:n puheenvuorojen takia.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarion puheenvuoron johdosta sanoisin, että en ollenkaan vähättele niitä vai-keuksia enkä pyri koko sangollista ainakaan kerralla hallituksen niskaan kaatamaan. Kiinnit-tän huomiota siihen, että ed. Saario sanoi, että ei taitavakaan hallitus pystyisi, saati sitten tällai-nen. Mutta kiinnitin huomiota lähinnä hallituk-sen työttömyyteen kohdistuviin asenteisiin ja siihen, että hallitukselta on jokseenkin täysin puuttunut taito neuvotella ja kuunnella toisen-laisia ratkaisuja. Jos näin olisi menetelty, niin olisi päästy sen tyyppiin päämääriin helpom-min ja johdonmukaisemmin, kuin mitä ed. Uk-kola äsken tavoitteli.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Her-ra puhemies! Kun täällä todettiin, että jos sosia-lidemokraatit olisivat aikoinaan olleet hallituk-sen esittämien säästöjen takana, niin tilanne olisi nyt hyvä. Kysymyshän on noin 5 miljardista markasta silloin, jossa hallitus ei saanut tukea oppositiolta. Mutta oppositio esitti vaihtoehtoi-set säästökohteet, jotka olivat yli 6 miljardia markkaa, ja taas hallituspuolueiden kansanedus-tajat kaatoivat ne esitykset. Eli itse asiassa oli-simme päässeet parempaan tulokseen silloin jo säästöjen osalta, kuin mihin hallitus pyrki, mikä-li hallituspuolueet olisivat hyväksyneet opposi-tion esityksen. Eli tammöinen keskustelu, jota täällä ed. Ukkola käy ikään kuin hallituspuolu-teen edustajan ominaisuudessa, on kyllä yhtä tyhjän kanssa, koska kysymyshän on siitä, että se, mitä oppositio on esittänyt, ei ole koskaan hallituspuolueille kelvannut, eivät nekään rat-kaisuehdotukset, joilla olisi voitu työttömyyttä lievittää huomattavasti useiden kymmenientu-hansien työttömien määrällä. Ei myöskään työ-ministeri Kanerva ole ollut niihin esityksiin tyy-tyväinen, vaan äänestänyt aina niitä vastaan, vaikka hän on kritisoinut hallituksen työllisyys-politiikkaa.

Ed. Rask: Arvoisa puhemies! Meillä on hyvin vaikeat ajat ja ajat ovat vaikeat erityisesti sen tähden, että hallituksen keskeiset ministerit ovat vieraantuneita arkipäivästä. Valtiovarainministeri sanoi eilen keskusteltaessa arvonnäkö- ja järjestelmästä, että kaikki muutokset riipaisivat kerran. Tähän sisältyy syvä ideologinen sisältö: Ne, joilla on omaisuus, tämän riipaisuun kyllä kestävä. Kun rahakasaan tulee pieni kuoppa, niin ei se missään tunnu. Mutta meillä on tällä hetkellä paljon niitä ihmisiä, jotka eivät kestä enää yhtään lisäriipaisu, eivät kertaakaan.

Minä kerroin nämä valtiovarainministerin sanat tänä aamuna ystävälleni, joka on kohtalaisen suuren helsinkiläisen päiväkodin johtaja, ja häneltä tuli itku. Hän sanoi, että ei hän enää kestä eivätkä hänen päiväkodissaan olevat työntekijät enää kestä. Siellä on moni siinä tilanteessa, että ei ole enää vaihtoehtoja, ei ole enää mahdollisuutta selvitä. Nämä ihmiset kuitenkin huolehtivat lapsistamme ja kasvattavat heitä. Tekevät sen kyllä hyvin, mutta tilanne on vaikea. Tällainen kevytmielinen ja ylimielinen suhtautuminen, jota on ollut hallituksen taholta, on kyllä hyvin paha asia, koska nyt on kysymys elämästä.

Valtiovarainministeri on hokenut nyt kahden vuoden ajan, että velkaa ei oteta, velkaa ei oteta edes työllisyyden hoitamiseen, ja tämän kahden vuoden hokemisen seurauksena on velka nelinkertaistunut valtiolla ja työttömyys on ennätyslukemissa. Viime vuoden kesäkuussa, kun demarit esittivät oman ohjelmansa, valtion velka oli noin 120 miljardia markkaa. Silloin sille naurettiin ja se leimattiin velkaelvytysohjelmaksi, mitä se ei ollut. Totean, että sillä olisi kuitenkin parannettu tautia eikä oireita eli olisi parannettu työllisyyttä.

Hallituksen kolmas tämän vuoden lisäbudjetti lisää valtion menoja lähes 6 miljardia markkaa, ja nuo rahat kuluvat työttömyysturvan rahoitukseen ja valtion velan hoitamiseen, ja rahat otetaan lainana. Siis velkaa otetaan työttömyyden, mutta ei työllisyyden hoitamiseen.

Työttömyyden kauhukuvista on minun mielestäni pahinta se, kun pitkäaikaistyöttömyys, joka on noussut 1 700 prosentilla, ja nuorisotyöttömyys, joka on kaksinkertaistunut, kun nämä kaksi asiaa ilmenevät yhdessä. Vain työllä rakennetaan yhteiskuntaa, ja vain työllä ansaittu palkka rakentaa ihmisen itsetuntoa. Meidän ryhmäpuheenvuorossamme ed. Koskinen esitti ohjelman molempien ongelmien hoitamiseksi, enkä ryhdy sitä tässä toistamaan.

Lapissa työttömyys on krooninen asia. Joka ikisessä kunnassa on työttömyys yli 20 prosenttia ja pahimmassa 32,6 prosenttia, maaliskuussa. Lapin lääninhallitus on esittänyt hyvin yksityiskohtaisen työllisyysohjelman konkreettisine hankkeineen.

Näistä Lapin hankkeista tällä hetkellä realistisin ja toteutuessaan hyvin työllistävä olisi esimerkiksi Veitsiluodon Kemian ja Kemijärven turvevoimalahankkeet. Viimeisin, mistä on puhuttu niin etelässä kuin pohjoisessakin, on Keivitsan malmiesiintymä. On sellainen tunne, ettei siitä oikeastaan uskalla edes puhua, ettei se osoittautuisi pelkäksi puheeksi. Keivitsassa on sellainen mielenkiintoinen ilmiö, että se sijaitsee noin 2 kilometrin päässä Koitelaisenkaaran alueesta, joka on valtioneuvoston periaatepäätöksellä varattu luonnonpuistoalueeksi eli kaikkein ankaramman suojelun kohteeksi, jos se toteutuu. Jää nähtäväksi, mitä tapahtuu.

Hiljattain antoi mietintönsä työttömyysturvatoimikunta. Mielestäni tuolla toimikunnalla on aivan väärä nimi. Sen pitäisi olla työttömyysturvatoimikunta, koska sen ehdotuksen sisältö vain lisää turvattomuutta.

Keskeisin sisältö on se, että valtio säästää 3 miljardia markkaa, ja kenen kustannuksella? Kunnat maksavat, työssä käyvät maksavat korotettuina työttömyysvakuutusmaksuina ja työttömät maksavat. Esimerkiksi esitetään, että lapsikorotukset poistettaisiin työttömyyspäivärahoista. Se tarkoittaisi kaksilapsisessa perheessä 731 markan vähennystä kuukaudessa.

Peruspäivärahaan toimikunta esittää enimmäismaksuaikaa ja se on kova asia, koska valtion maksaa peruspäivärahan kokonaan, mutta sitten kun peruspäivärahaa ei enää valtio maksa, sen jälkeen siirrytään kunnan rahaa nauttimaan, koska muuta ei ihmisellä ole siinä vaiheessa.

Ensi kertaa työmarkkinoille tuleville tällä työttömyysturvatoimikunnalla on myös esittämä uusi etuus, työmarkkinatuki. Sen sanotaan näissä esityksessä olevan tarveharkintainen, täysimääräisenä korkeintaan peruspäivärahan suuruinen, ja sitä saisi sen jälkeen, kun on neljä kuukautta aktiivisesti etsinyt työtä. Jos sattuu, että nuori asuu kotona vanhempiensa luona, raha on puolet eli 58 markkaa päivässä. Tätä työmarkkinatukea saisi 300 päivältä 14 kuukauden ajan. Entäs tämän jälkeen? Tämän jälkeen ei ole enää muuta kuin kuntien sosiaalitoimiston palvelut käytettävissä.

Arkipäivän elämisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon tulisi olla sopusoinnussa keskenään.

Näin ei vain nyt tunnu olevan. Kolmivuotias Ville-poikani piti kesällä kädessään kahta kastematoa. Hän katseli niitä aikansa ja arvioi niitä ja sitten hän tuumasi, nosti hännästä: "Tämä on kuollut ja tämä toinen on oleva." Kuollut, oleva ja tuleva sukupolvi. — Olevilla ja tulevilla on mielestäni yhtäläinen ihmisarvo. Joskus tuntuu siltä, että meidät ovat unohdetaan tulevien takia. Olevat tarvitsevat elämisen mahdollisuudet, ja yhteiskunta tarvitsee onnellisia olevia, jotta syntyisi tulevia. Me totisesti tarvitsemme hallituksen, joka huomioi myös olevat.

Ed. Mutttilainen: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat kestäneet jo kaksi vuotta Esko Ahon hallitusta, ja jokaiselle on selvinnyt viimeistään nyt, mitä se keskustalainen vaihtoehto käytännössä tarkoittaa. Vaihtoehto on saanut meidän niskaamme historian pahimman työttömyyden, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden, myöskin ennätysmäärän konkurssseja, korkean verotuksen palkansaajille ja eläkeläisille sekä erittäin suuren valtion velan.

Hallituksen toimien seurauksena myöskin poliittinen järjestelmämme on menettämässä uskottavuutensa. Aikaisemmin tutkimukset ovat osoittaneet, että erityisesti nuoret olisivat menettäneet luottamuksensa poliittisiin päättäjiin. Nyt tutkimukset eivät löydä mitään ikärajoja. Luottamuksen menettämisellä on luonnollinen syy. Hallitus toimii vastoin ohjelmaansa, vastoin lupauksiansa. Pääministeri on myöskin itse haastattelussa ilmoittanut, että hallituksella on suunnitelmia, mutta päätöksiä puuttuu. Toisaalta nekin päätökset, joita hallitus on tehnyt esimerkiksi budjettia leikatessaan, eivät vastaa kansalaisten oikeudenmukaisuuskäsitystä.

Hallituksen työn alkutaipaleella työttömyyden kasvua olisi vielä voitu vähentää. Valtion velka oli silloin hallinnassa. Ehkä siinä olisi pitänyt olla taitavampi hallitus — ed. Saarion sanoin. Joka tapauksella viisaalla elvytyspolitiikalla syösykierteen katkaiseminen olisi ollut mahdollista. Hallitus jäi kuitenkin oman ainoan oikean vaihtoehtonsa vangiksi.

Edellä olevaa voi sanoa jälkiviisaudeksi. Mielestäni sosialidemokraateilla on kuitenkin siihen oikeus. Me jo kesällä 1991, silloin kun eduskunnassa päätettiin markan ecukytkenästä, varoitimme hallitusta sen talouspolitiikan seurauksista. Me vaadimme jo silloin pitkän ajan talous- ja työllisyyspoliittista vakauttamisohjelmaa. Tätä samaa olemme toistaneet myöskin jatkuvasti omissa vaihtoehdossamme sekä eduskuntakes-

kusteluissa. Kaikki meidän ehdotuksemme ja neuvottelutarjouksemme on kuitenkin torjuttu ja meidän päällemme on vain syydetty velkaelvyttäjän maine.

Tulokset hallituksen toiminnasta puhuvat kuitenkin kovaa kieltä. Kun hallitus aloitti taipaleensa kaksi vuotta sitten, valtion velka oli erittäin kohtuullinen. Tähän mennessä se on kasvanut 230 miljardiin markkaan. Myös työttömyys on lisääntynyt tänä aikana 140 prosentilla, ja nyt työttömiä on melkein puoli miljoonaa.

Kaikkein pahinta on ollut pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen. Kun hallitus aloitti toimintansa, pitkäaikaistyöttömiä oli alle 3 500, nyt heitä on runsaat 65 000. Se on prosenteissa niin paljon, että se kuulostaa aivan uskomattomalta, mutta joka tapauksessa se on yli 1 700 prosenttia, niin kuin ed. Rask äsken sanoi. Pahinta pitkäaikaistyöttömyydessä on se, että se vain näyttää jatkuvan ja jatkuvan. Myöskin nuorten työttömyys on lisääntynyt yli 100 prosentilla. Nuoria on nyt työttömänä yli 85 000, ja myöskin nuorisotyöttömyys muodostuu pitkäaikaistyöttömyydeksi. Pitkäaikaistyöttömyys merkitsee mittavaa inhimillistä katastrofia sen kohteeksi joutuneille ja heidän perheilleen. Siksi se on kerta kaikkiaan katkaistava. 500 työttömyyspäivää ei saa täytyä. On järjestettävä koulutusta ja opiskelua, ellei työpaikkaa ole löytynyt.

Kun hallitus arvioi omaa toimintaansa, niin hallitus ei ole ottanut työttömyyttä arvioinnin mittariksi. Ministeri Kanerva on joskus käynyt tästä asiasta keskustelua, mutta se ei ole johtanut mihinkään. Ja kun hallitus ei käytä työttömyyttä mittarina, minusta se on erittäin paha itsepetos.

Massatyöttömyys, johon hallitus on alistunut, ei ole korjattavissa vain viennin avulla. Vienti ei esimerkiksi työllistä naisia. Naisten työttömyys kasvaa, kun palveluammatit eikä myöskään julkinen sektori pysty työllistämään naisia, vaan päinvastoin sieltä vähennetään henkilöstöä.

Viimeisimmät tilastot osoittavat, että työpai-
kat vientiteollisuudestaakin ovat vähentyneet, vaikka vienti vetäekin. Vientiteollisuus on välttämätön moottori, mutta se ei yksin riitä nostamaan työllisyyttä kasvuun. Tarvitaan käänne talouden lasku-uralta talouden kasvu-uralle myöskin kotimarkkinoilla. Ilman sitä työttömyys pahenee entisestään.

Silloin, kun yksityiset investoinnit ovat rahoitusvaikeuksien vuoksi lamassa, on työllisyyttä parannettava myöskin julkisin investoinnein. Esimerkiksi liikenneinvestointien toteuttaminen olisi nyt erittäin järkevää laskenneiden kustan-

nustenkin vuoksi, koska liikenneinvestoinnit palvelevat aina myöskin elinkeinoelämää ja vienniteollisuuttakin.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee uutta optimismia, henkistä kykyä lamasta selviämiseen. Nyt se kysyntä, johon joillakin kansalaisilla olisi varaa, pysyy myöskin alhaalla, ja se johtuu ennen kaikkea siitä, että ollaan epävarmoja talouden suunnasta ja kehityksestä, ja se epävarmuus jatkuu niin kauan kuin hallitus jatkaa. Talouden ja työllisyyden elpyminen edellyttää myös poliittista elvytystä.

Talouden kasvukaan ei riitä. Työttömyydestä on muodostunut niin paha rakenteellinen ongelma, että sellaista talouskasvua, joka voisi itsestään kääntää työttömyyden työpaikoiksi, ei voida reaalisesti odottaa. Me tarvitsemme kaikki keinot erityisesti nuoris- ja pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi. Näiden keinojen käyttöä rajoittaa julkisen talouden vaikea tila. Tästä huolimatta esimerkiksi työttömyyskorvauksiin käytettävä raha voidaan käyttää tehokkaammin.

Nuorisotyöttömistä noin puolet on vailla ammatillista koulutusta. Heille tulisi viipymättä järjestää kiinnostusta ja halua vastaavaa koulutusta. Vaikka työpaikkaa ei heti löytyisikään, niin opiskelun tulisi aina olla työttömyyttä parempi vaihtoehto, myöskin taloudellisesti. Pitkällä tähtäimellä joka tapauksessa meidän toivomme on hyvin koulutetussa nuorisossa. Niille nuorille, joilla on ammatikoulutusta, voitaisiin järjestää työharjoittelupaikkoja yksilöllisten suunnitelmien pohjalta. Nuorille on saatava kokemusta työelämästä. Yhtä sukupolvea ei ole varaa menettää.

Työehtosopimuksissa on jo monilla aloilla käytössä harjoittelijapalkkajärjestelmä. Sitä voidaan laajentaa ulottumaan kaikkiin sopimuksiin. Nuorten työllistämistä ei ratkaista sillä, että nuorista tehdään b-luokan työntekijöitä, heittopusseja työmarkkinoille.

Pitkäaikaistyöttömyyttä on torjuttava kaikilla keinoilla. On luotava järjestelmät, joilla työttömyys katkaistaan yksilöllisin toimenpitein työvoimakoulutuksen, ammatillisen kuntoutuksen tai tukityön kautta. Työllistämistukien käyttöä on lisättävä ja tehostettava. Esimerkiksi nyt ei käytetä kakkia työllistämistukiin osoitettuja varoja. Työttömille suunnatuissa palveluissa tulee myöskin korostaa mahdollisuuksia omatoimiseen työllistämiseen ja yrittäjätoiminnan aloittamiseen.

Edellä olevat toimenpiteet eivät juurikaan lisää valtion menoja, jos lähtökohtana pidetään

nykyisten työttömyysturvarahojen tehokkaampaa käyttöä. Työttömyysongelma on niin vakava, että perinteisillä talous- ja työvoimapolitiikan keinoilla ei siitä selvitä. Me joudumme turvautumaan poikkeuksellisiin ja määräaikaisiin keinoihin esimerkiksi välillisten työvoimakustannusten alentamiseksi.

Hallitus pyrkii kuitenkin alentamaan yritysten työvoimakustannuksia työttömien kustannuksella. Työttömyysturvaa leikkaamalla halutaan alentaa työnantajien työttömyysvakuutusmaksuja. Hyvästä tarkoituksesta huolimatta hallituksen keinot ovat epäsosiaalisia. Niiden tavoitteena on työttömien rankaiseminen ja palkansaajien perusturvan murtaminen eikä työllistämiskynnyksen madaltaminen.

Sosialidemokraattien mielestä palkkaan rinnastettavien sosiaalivakuutusmaksujen muutoksista sopiminen kuuluu samaan neuvottelupöytään palkkaratkaisujen kanssa. Niitä ovat ennen kaikkea työttömyysvakuutusmaksut ja eläkevakuutusmaksut. Hallituksen tulisiikin pyrkiä luomaan tilanne, jossa näitä maksuja voitaisiin sopimusteitse ja määräaikaisesti keventää pienissä yrityksissä. Tämä edellyttäisi hallitukselta halua sopimiseen, mutta sitä ei näytä löytyvän. Lisäksi pitäisi selvittää, voidaanko eritä palkkaetuihin rinnastumattomia sosiaaliturvamaksuja siirtää osin perittäväksi muusta kuin palkkasummasta. Näin kevennettäisiin työvoimavaltaiten yritysten kuluja suhteessa suuryrityksiin.

Massatyöttömyyden pitkittyminen pakottaa meidät etsimään kaikkia uusia keinoja. On valitettavaa se, että hallituksen neuvotteluyhteys työmarkkinakenttään, erityisesti palkansaajiin ei toimi. Hallitus suunnittelee työllisyyden parantamisen nimessä mittavaa lakipakettia, jonka tarkoituksena ei ole työttömyyden vaan palkansaajajärjestöjen voittaminen. Työntekijöiden suojaksi kehitetty lainsäädäntö on nimetty laman syntipukiksi. Tämän varjolla palkansaajien perusturvaa halutaan murtaa. Hallitus on ilmoittanut, että se tuo työlakien heikennykset eduskuntaan, vaikka työmarkkinajärjestöjen kesken ei asiasta saataisikaan sopua aikaan. Nyt pääministeri on antanut viikon aikaa sopimuksen syntymiseen, ellei, niin työnantajahaukat haluavat takaisin jopa 12 tunnin työpäivän ja halutaan poistaa äitiyslomalaisten vuosilomaedut. Työehtosopimusten yleissitovuus halutaan murtaa ja jättää työntekijät yksin nk. sopimusvapauden eli eriarvoisuuden ja polkumyynnin varaan.

Hallituksen linja työmarkkinoilla johtaa palkansaajien perusoikeuksien ja perusturvallisuuo-

den heikkenemiseen. Lisäksi hallituksen yksipuoliset toimenpiteet johtavat siihen, että tasapuolisiin neuvotteluihin toimenpiteistä työttömyyden lieventämiseksi, työllistämiskynnyksen alentamiseksi ja työn jakamiseksi ei päästä.

Arvoisa puhemies! Hallitus romuttaa sosiaaliturvaa hätäratkaisuilla ja maksattaa työllisyyspolitiikkansa konkurssin työttömillä. Työttömyysturvaa ollaan karsimassa kovalla kädellä. Kuitenkaan kestävää sosialipolitiikkaa ei voida tehdä kriisiratkaisuin, joilla tähdätään vain säästöihin. Kun työttömyysturvaa leikataan, toimeentulotuen tarve kasvaa. Samoin käy, kun asumistukea leikataan tai aikuisopintotuen lapsivähennykset poistetaan. Työttömiä, eläkeläisiä ja sairaita ei voi saneerata pois yhteiskunnasta. Heidän etujensa leikkaaminen johtaa muiden sosiaalimenojen kasvuun ja yhteiskunnan perusturvallisuuden järkkymiseen. Sitäkö hallitus todella haluaa? Haluaako hallitus voimaan viidakon lait, jolloin vain vahvimmat pärjäävät, vai varmistetaanko meillä se, että heikommin toimeentulevillakin on mahdollisuus elää ihmisarvoista elämää?

Arvoisa puhemies! Suomalaiseen parlamentarismiin kuuluu, että hallituksen on nautittava vain eduskunnan enemmistön luottamusta. Kansan luottamustahan nykyhallitus ei nauti. Hallituksen vaikeudet kasaantuvat kaiken aikaa. Valtiovarainministeriön tuorein ennuste tulevaisuudesta oli synkkääkin synkempi. Syksy tulee olemaan varmasti vaikea, kun budjettiesitys tulee ulos ja tulopoliittinen ratkaisu pitää saada aikaan. Näyttää siltä, että hallitus on valinnut jälleen oman puolensa erittäin lyhytnäköisesti. Aikaisemmin työmarkkinaneuvotteluja on käyty kolmikantaperiaatteella. Nyt näyttää siltä, että kolmikannasta on tullutkin kaksikanta, jossa työnantajat ja hallitus ovat liittoutuneet keskenään ja työntekijöillä on takanaan vain opposition tuki, lukuun ottamatta ed. Ukkolaa. Tilanne ei kuitenkaan ole aivan uusi, kun muistaa, että Ahon hallituksen eräät ohjelmakohdat ovat suoria lainauksia työnantajien ja maataloustuottajien muistioista.

Arvoisa puhemies! Suomen kansantalous ei kerta kaikkiaan toimi, ellei täällä tehdä yhteistyötä. Suomi on niin pieni kansantalous, että täällä ei voi jokainen leikkiä omalla hiekkalaatikollaan. Hallitus on jatkuvasti torjunut sekä ammattiyhdistysliikkeen että opposition kädenojennuksen yhteistyöstä. Suomalaiset tarvitsevat kuitenkin yhteistyötä. Tarvitsemme myös oikeudenmukaisuutta, tarvitsemme uskoa tule-

vaisuuteen, luottamusta, että pystymme selviytymään lamasta. Me tarvitsemme turvallisuutta.

Kun ed. Lax puheenvuorossaan kantoi huolta sosialidemokraattien toimintakyvystä, niin hän sanoi, että Suomi tarvitsee toimintakykyisen SDP:n. Voin rauhoittaa ed. Laxia, että SDP on kyllä toimintakykyinen. Toivon ed. Laxin kantavan enemmän huolta hallituksen toimintakyvystä ja yhteistyökypvystä, sillä sitä tarvitaan nyt todella kipeästi.

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kuunteli ed. Muttilaisen puhetta, niin minusta se oli aivan tyypillinen opposition puheenvuoro, jossa koko ajan kerrottiin, miten huonoksi tilanne Suomessa on mennyt, mutta hyvin vähän puheessa tuotiin esille niitä keinoja, millä tavalla tästä vaikeasta tilanteesta selviydytään.

Eilen kuuntelin ministeri Viinasen puhetta ihaillen sitä. Hän todella toi esille selvästi ne syyt, että myös 80-luvun lopulla, jolloin sosialidemokraatit olivat hallituksessa, tehtiin erittäin ratkaisevia virheitä, kehitettiin tämän maan sosiaalipolitiikkaa ja palveluja yli varojen. Nyt tilanne on se, mikä se on. Minusta ministeri Viinanen toi eilen reilusti, rehellisesti ja suoraviivaisesti esille tämän asian.

Ed. Muttilainen ainoastaan luetteli, miten vaikeata meillä on. Ed. Muttilainen toi myös esille sen, että Ahon hallitus ei ole millään tavalla yrittänyt neuvotella. Minusta on ihan oikein, että neuvotteluratkaisut ay-liikkeen kanssa ovat ensisijaisia. Niihin pitää pyrkiä. Mutta meidän kyllä pitää muistaa myös, että tässä maassa esimerkiksi yhteiskuntasopimusta yritettiin todella kauan aikaa. Kalevi Sorsa yritti tietyllä tavalla auttaa tätä maata. On olemassa tietty takaraja.

Ed. Muttilainen toi esille, että poliittinen uskottavuus horjuu maassa. Minä uskon, että kun me eduskunnassa jatkamme tähän tyyliin, niin voi käydä. Kaksi vuotta tässä salissa olen kuunnellut näitä samoja puheita. Ainoastaan numerot ovat muuttuneet. Minusta on aivan turha puhua näin paljon. Minusta, jos tämä maa halutaan pelastaa, niin joka puolueen johdon pitäisi mennä automaattisesti yhteen, neuvotella, mitä tehdään, ja pelastaa tämä maa.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Muttilainen puhui aivan sillä tavalla, että pidetään kiinni saavutetuista eduista. Mutta, ed. Muttilainen, se on mahdo-

tonta. Kun kansantulo, jaettava kakku, on pudonnut yli 10 prosenttia, niin ydinongelma on se, että nyt pitäisi kaikkien tinkiä. Tähän mennessä on pistetty tinkimään ne tahot, joiden toimentulo on suoraan riippuvainen valtion budjetista. Nyt olisi vuoro muilla, ja sitä varten neuvotteluja käydään. Tähän savottaan minä toivon sosialidemokraatteja mukaan, ed. Muttilainen. Nyt olisi aika kantaa vastuuta, koska yhdessä nämä ongelmat on aikanaan aikaansaatu. Ei näitten ongelmien syntymisestä ole yksikään iso poliittinen puolue vapaa.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun edustajat, erityisesti ne edustajat, jotka eivät olleet täällä salissa viime kaudella, puhuvat hyvin paljon siitä, mitä tapahtui viime vaalikauden aikana ja silloisen hallituksen toimesta, niin on syytä muistuttaa myös silloisen opposition toimenpiteistä. Kun tässä salissa hallituksen toimesta silloin pyrittiin hillisemään ylikuumenemista esimerkiksi investointiverolla, niin keskusta piti ääntä siitä joka tiistai ja perjantai täällä hyvin voimakkaasti, ettei tällaisia rajoitteita saa esimerkiksi kunnille pistää, vaan kuntien täytyy antaa törsätä siinä vaiheessa yli 10 000 markan neliöhinnalla tehtäviin erilaisiin liikuntahalleihin ym. Kun täällä pyrittiin kulutusta hillitsemään esimerkiksi verotuksen osalta pidättämällä enakkoon noin 10 miljardia, niin keskustan taholta vaadittiin, että se täytyy välittömästi palauttaa kansalaisille.

Tässä mielessä minusta on turha syyttää sitä, että viime kaudella nimenomaan oppositio olisi jotenkin silloin keskustan toimesta ollut oikeilla linjoilla ja hallitus saattoi tämän maan tähän tilaan. Jos silloin olisi noudatettu nimenomaan keskustan politiikkaa ja neuvoja, maa olisi paljon huonommassa tilanteessa. Nyt, ikävä kyllä, on niin, että keskusta nimenomaan hallituksesta käsin pääsee noita omia oppejaan toteuttamaan ja jälleen on väärä politiikka väärään aikaan. Olisi paljon turvallisempaa tässä tilanteessa, että asetelma olisi toisin päin eli keskusta omia oppejaan yrittäisi neuvoa oppositiosta käsin, ja siihen tämä keskustelu täällä juuri pyrkii eli muuttamaan meidän hallitusasetelmaamme siten, että sosialidemokraatit voisivat tulla todellisesti kantamaan sitä vastuuta, josta ed. S-L. Anttilakin puhuu. Nyt sitä vastuuta peräänkuulutetaan täysin väärältä taholta, oppositiolta, kun hallituksen pitäisi pikkuhiljaa ryhtyä kantamaan sitä toden teolla.

Ed. L a h k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitkin tätä keskustelua on usein hallituspuolueiden kansanedustajien toimesta vedottu oppositioon laajan yhteisymmärryksen saamiseksi meidän valtakuntaamme. Siitä huolimatta kuitenkin hallituspuolueitten kansanedustajat yksi toisensa perään tukevat hallituksen harjoittamaa talouspolitiikkaa eivätkä ole liikkumassa piiruakaan siitä mihinkään suuntaan. Toisaalta perätään opposition vastuuta ja vastuullisuutta, mutta tuntuu siltä, että sitä hallituspuolueilta ei kovin paljon ole löytymässä, kun katsellaan, mitä on tapahtunut. Puhutaan, että on neuvoteltu niin ammattiyhdistysliikkeen kuin opposition kanssa näistä vaikeista ratkaisuista eikä niissä ole onnistuttu. Tuntuu siltä, että nyt pitäisi vihdoin ymmärtää se, että ei sillä asenteella, joka tällä hallituksella on, kerta kaikkiaan voida saada minkäänlaisia neuvottelutuloksia aikaan. Minusta asenteen pitäisi olla se, että lopetetaan tämä talouden alasajon politiikka ja tähdätään siihen, että pystytään kustantamaan hyvinvointipalvelut, eikä siihen, että romutetaan ne. Eli käännettäisiin asenteemme jo lähtöasetelmissa myönteisimmiksi. Silloin ehkä menestyisimme paremmin.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Liikkanen syytti sinipunaa huonosta perinnöstä. Sen perinnön ja tilanteen kaikki tiedämme, ja myös käytin tunnuslukuja siitä omassa puheenvuorossani. Täytyy sanoa, että hallitus on hukannut sen perinnön, minkä sai, ja kasvattanut vain sitä huonon suuntaan.

Ed. Liikkanen, me olemme lukuisissa omassa esityksissämme esittäneet vaihtoehtoja, kaikkia keinoja, mitä tulee tämän tilanteen edesauttamiseksi tehdä. Lupaen vielä toimittaa ed. Liikkaselle henkilökohtaisesti vinon pinon niitä, että ne tulevat myös hänelle tutuiksi.

Neuvotteluyrityksistä olemme varmasti eri mieltä. Itse annan erittäin huonon arvosanan pääministeri Ahon ja Ahon hallituksen neuvotteluyrityksille. Ed. Liikkanen, yhteiskuntasopimus ei synny sanelemalla. Se syntyy vain sopimalla.

Olen vakavasti sitä mieltä, että hallituksen politiikka on vaikuttanut erittäin paljon yleensä poliittiseen uskottavuuteen, koska toimitaan aivan toisin kuin on ohjelmassa, kuin on luvattu. Kyllä se vaikuttaa siihen. Sitä ei voi kieltää.

Me olemme valmiit yhteistyöhön ja me olemme valmiit myös tekoihin. Jos kaikki se aika, mikä täällä on käytetty keskusteluun, voidaan

käyttää tekoihin, se sopii meille varmasti erittäin hyvin.

Ed. S-L. Anttila, olemme valmiit myös säästöihin silloin, kun ne tapahtuvat oikeudenmukaisesti.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Palkansaajat ovat tinkineet kaikkina Ahon — Viinasen kauhukabinetin vuosina massiivisesti. Tänäkin vuonna lasketaan, että ostovoima keskimäärinkin putoaa 6 prosentilla. Kaikkein eniten ovat tietenkin joutuneet tinkimään työttömät palkansaajat ja ylipäänsä kaikki yhteiskunnan heikompiosaiset.

Ministeri Viinasen outo masokismi näyttää tarttuvan yhä useampaan eduskunnassakin. Ei talous siitä kohene, että köyhää yhä uudelleen rangaistaan. Ei talous siitä kohene, että köyhät ja huonompiosaiset ajetaan vastakkain. Tarvitaan talouden kasvua, ja siihen niillä eväillä, joita nyt keskusta ja kokoomus tässä Ahon — Viinasen hallituksessa tarjoavat, ei näy löytyvän keinoja. Ei suomalainen sosiaaliturva ollut ylimitoitettu, ei 80-luvun lopussa eikä 90-luvun alussakaan. Talouden pohja romahti niin, että se ei niukkaakaan sosiaaliturvaa näy tällä hetkellä pystyvän kantamaan. Mutta talouden pohjan romahtamisesta ei voida syyttää sosiaaliturvaa vaan nimenomaan muita vääriä talouspoliittisia arvioita.

Puheenvuoroni on listalla hyvin pian, ja tulen siinä palaamaan niihin keinoihin, joita mielestäni tällä hetkellä tarvittaisiin talouskasvun aikaansaamiseksi.

Ed. K o r k e a o j a : Herra puhemies! Ed. Hämäläinen edellisessä vastauspuheenvuorossaan totesi, että 80-luvun politiikan tuloksena Suomen talous romahti. Tässä oli todella ikään kuin se tunnustus, jota täällä on meidän toimestamme monta kertaa sanottu, että juuri näin tapahtui. Minusta oli hyvä kuulla se tekijän suusta, että näin tapahtui. Olemme täysin samaa mieltä siitä, että nyt tarvitaan talouskasvua ja vain talouskasvun myötä voidaan sitten työllisyyttä, sosiaaliturvaa ja muita asioita saattaa kuntoon. Minusta on syytä yhteisesti keskustella niistä toimista, joilla talouskasvua aikaansaadetaan. Meillä on esillä lähiaikoina kysymys ydinvoiman lisärakentamisesta ja muista investointeja tukevista asioista, joilla luodaan edellytyksiä talouskasvulle.

Keskustelussa tämän asian yhteydessä on enimmäkseen käsitelty työllisyyden ja talouspolitiikan keskinäistä yhteyttä lyhyellä aikavälillä.

Oppositio on korostanut monissa yhteyksissä, tässä keskustelussa ja jo aikaisemmin, sitä, että pitää kaikin tavoin elvyttää ja varjella kotimaista kysyntää. Hallituksen puolesta on taas painotettu sitä, että talous tulee saattaa kuntoon vientiä elvyttämällä ja talouden pohjaa näin vahvistamalla. Mielestäni tämä hallituksen peruslähtökohta, vientivetoinen talouden vahvistaminen, on oikea.

Pahasti velkaantuneen kansantaloutemme tervehdyttämisen on lähdeittävä liikkeelle toimenpiteistä, joilla vaihtotase saadaan ylijäämäiseksi eli kansantalouden velkaantumiskehitys pysäytettyä. Opposition jo aikaisemmin vaatima kotimaisen kysynnän elvyttäminen ensisijaisena lamalääkkeenä olisi aivan ilmeisesti Suomen kansantalouden rakenne huomioon ottaen johtanut vaihtotaseongelman kärjistymiseen ja sitä kautta umpikujaan.

Minusta siis hallituksen tie on ollut oikea, joskin oma käsitykseni on se, että Suomen Pankki olisi pitänyt pakottaa asettamaan korkotason alentaminen ensisijaiseksi tavoitteeksi markan arvon puolustamiseen verrattuna jo aikaisemmin, kuin se sitten viimein tapahtui.

Tällä hetkellä talouden peruskehityssuunta on vahvistuva. Deflaatiovaihe on sivuutettu, pörssi vahvistuu, korkotase alenee, ja markan kurssin suhteon on siirrytty tilanteeseen, jossa odotukset ovat markan arvon vahvistumisen puolella. Nämä odotukset tietysti ovat hyviä.

Mutta ongelmat eivät ole ohi. Velkaantuneet yritykset joutuvat käyttämään tuloksen paraneamisen vakavaraisuuden nostoon, eikä varaa investointeihin näin ole vielä vähään aikaan monissakaan yrityksissä. Kapasiteettia on sen lisäksi monella alalla vapaana, joten investointeihin ei ole kysynnän kasvusta huolimatta tämänkään johdosta tarvetta.

Uuden työvoiman palkkaamiseen on monissa yrityksissä vielä pitkä matka, vaikka kysyntä kasvaakin. Ensin täystyöllistetään nykyinen työntekijäjoukko, ja pitkään harkitaan uuden palkkaamista, sillä kukaan ei halua uudelleen joutua siihen tilanteeseen, jossa väkeä laitetaan pois. Työllistämiskynns on tämänkin takia melkoisen korkea. Olen monen yrityksen johdon taholta kuullut, että nyt, vaikka jonkinlaista tarvetta lisätyövoiman palkkaamiseen olisikin, sitä ei haluta tehdä, koska pelätään sitä tilannetta, että jälleen tultaisiin vaiheeseen, jossa työntekijöitä pitäisi laittaa pois. Tällainen psykologinen vaikutus tällä lamalla ja tapahtuneella näyttää olevan.

Valtion ja kuntien on välttämättä pienennettävä palkkasummaa. Kaikki tiedämme sen. Sama koskee myös mm. pankkisektoria. Väkeä ei siis missään tapauksessa näillä sektoreilla oteta lisää. Päävastoin vaihtoehtoina on joko palkkojen alentaminen kaikkien kohdalta tai työntekijöiden vähentäminen.

Useissa puheenvuoroissa on korostettu, että palkkojen alentaminen, kun se vähentää ostovoimaa, syventää lamaa. Mutta on kysyttävä, kummassa tapauksessa kokonaisostovoima vähenee enemmän: siinäkö, että kaikilta otetaan vähän pois, vai siinä, että joiltakuilta otetaan kaikki pois toisten palkkojen jäädessä ennalleen eli on se tilanne, joka nyt julkisella sektorilla on muodostumassa. Minusta tähän voidaan selkeästi vastata, että jälkimmäinen vaihtoehto vähentää varmasti enemmän kotimaista kysyntää, jos palkkasumma jaetaan sillä tavalla, että väkeä vähennetään.

Vaikka talouden kehitys olisikin suotuisaa, se ei näytä siitä huolimatta nopeasti eikä ehkä pitkälläkään aikavälillä parantavan merkittävästi työllisyyttä. Itse asiassa Länsi-Euroopan työllisyysnäköymät ovat pitkälläkin aikavälillä monien arvioitsijoiden mielestä varsin synkät. Eräät teollisuusjohtajat ovat povanneet jopa pysyvää 20 prosentin työttömyyttä. Olisikin syytä pohtia, millaisia rakenteellisia uudistuksia pitkällä aikavälillä tarvitaan, jotta työpaikkoja saataisiin mahdollisimman paljon ja jotta olemassa olevat työt voitaisiin jakaa oikeudenmukaisesti aikaisempaa suuremmalle joukolle.

Eräs keskeinen yhteiskuntaa ohjaava tekijä on verotus. Sillä verotuksen kokonaisuudistuksella, jota viime vuosikymmenen lopulta alkaen on toteutettu, on juurensa täysin toisenlaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa kuin nyt on vallitseva. Silloin, kun verojärjestelmämme uudistamista lähdettiin toteuttamaan, leimaa-antava piirre oli työvoimapula. Puhuttiin 80-luvulla hyvin voimakkaasti siitä, että meillä tarvitaan siirtotyöntekijöitä ja työvoimapula tulee olemaan yhteiskunnan keskeisimpiä ongelmia.

Millaiseksi verotus on kehittynyt tämän uudistusproessin myötä ja millaiseksi se on kehittymässä? Minusta siinä on leimaa-antavana piirteenä se, että työ on monella tavalla verotuksen kohteena. Työn tekemistä verotetaan ankarasti, onhan meillä eräs maailman korkeimmista marginaaliverotasoista, ylipäättensä tulovero on korkea. Työn teettämistä verotetaan ankarasti. Tiedetään, että meillä työvoiman sivukulut ovat korkeammat kuin useimmissa muissa maissa.

Tällä hetkellä valmistellaan siirtymistä arvonlisäverojärjestelmään. Valmistelun lähtökohtana on ollut jo Liikasen — Puolanteen ajoilta tuttu verotuksen neutraliteettiperiaate, eli tavoitteena on saattaa palvelujen ja tavaroiden verotus neutraaliksi eli nykyisessä tilanteessa alentaa tavarankulutuksen verotusta ja kiristää palvelujen kulutuksen verotusta. Palvelujen kulutuksen verottaminen tarkoittaa sitä, että työn tuloksia verotetaan. Minusta tämä neutraliteettiperiaate verotuksessa tulee hylätty. Tässä tapauksessa tavarankulutusta tulee verottaa mielestäni selvästi tiukemmin kuin työn eli palvelujen kulutusta. Tätä tavoitetta puoltavat myös ympäristösyöt.

Arvonlisäverotukseen siirtymistä perusteltiin tarpeella parantaa vientiteollisuuden kilpailukykyä poistamalla kertautuva liikevaihtovero. Devalvaatioiden takia tämä tarve on poistunut ja vientiteollisuuden kilpailukyky on poikkeuksellisen hyvä. Devalvaatiot ovat myös parantaneet kotimarkkinoille tavaroita tuottavien kotimaisten yritysten kilpailukykyä, siis niiden yritysten, jotka kilpailevat tuonnin kanssa. Tämän ryhmän osalta arvonlisäverojärjestelmään siirtyminen parantaisi tilannetta entisestään.

Sen sijaan sellaisten yritysten, jotka tuottavat työllä aikaansaattavia palveluksia, asema heikkeneisi arvonlisäverouudistuksen myötä. Mielestäni arvonlisäverouudistusta ei tulisi toteuttaa ilman, että samalla arvioidaan koko työhön liittyvä verotuksen ketju. Minusta, jos arvonlisäverotukseen siirrytään, mihin siihenkin monia perusteita löytyy, on välttämättä samassa yhteydessä tarkasteltava koko tätä työn verottamisen, työn teettämisen ja työn tulosten verottamisen ketjua. Kun tiedetään, että työpaikoista tulee olemaan jatkossa ehkä koko ajan pulaa, olisi syytä toimia niin, että työn teettämistä ja työtä kaikin tavoin verotuksessa suosittaisiin ja erilaisia haittoja ja myös pääomatuloa mielestäni voitaisiin verottaa aikaisempaa enemmän. Siis ympäristöveroja, pääomaveroja ja tavarankuluttamisen veroja voitaisiin kiristää ja lisätä.

Herra puhemies! Juhlapuheissa aika usein toistetaan sitä, että nyt tarvitaan työn arvostuksen lisäämistä. Minusta verotus on sellainen kohta, jossa voidaan käytännössä työn arvostusta lisätä vähentämällä erilaista verotusta, joka työhön liittyy. Minusta tämä asia pitäisi arvonlisäverouudistusvaiheessa nyt kokonaisuutena tarkastella uudelleen.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossa oli erit-

täin hyviä ajatuksia kaiken muun ohella, mutta se, mikä keskustan ja kokoomuksen ja muittenkin puheenvuoroista puuttuu, on se, että nähtäisiin, millä tavoin tätä kansakuntaa voitaisiin innostaa siinä mielessä, että näissä asioissa päästäisiin eteenpäin. Jos asiaa verrataan urheiluun, vaikkapa jääkiekkoon, niin Suomi on nyt sarjataulukon viimeisenä, ja tämä hallitus on sitä mieltä, että siinä pysyköön. Ei mietitä sitä, millä tavoin tästä päästäisiin kärkeen.

Lähinnä ollaan muuttamassa pelisääntöjä. Toivotaan, että voitaisiin saada sellaiset pelisäännöt, että joukkue pärjäisi, mutta sitä henkeä, jolla tämä saataisiin aikaan, ei pystytä luomaan. Se koskee eduskuntaa. Eduskunnassa on erittäin huono työskentelyilmapiiri, osittain laiska. Se koskee erityisesti keskustan kansanedustajia valiokunnissa. Samaten huono henki on työmarkkinoilla. Siinä hallitus on tehnyt kaikkensa. Tutkimusten mukaan Suomen ongelma on myös se, että henki työpaikoilla on heikko. Sitten kun näitä kaikkia asioita yritetään viedä työpaikoille, sen palkansaajaparan, joka vielä on töissä, pitäisi todellakin maksaa yhä enemmän veroja. Hänen palkkansa perusteella kerätään sotumaksuja niin kauan aikaa kuin kerätään. Samaan aikaan, jos hän joutuu työttömäksi, hänen työttömyysturvaansa pitäisi leikata. Tässä mielessä tämä ei ole kiinni yksistään rahasta vaan siitä, millä tavoin asioihin suhtaudutaan.

Venäjällä, jonka asiat ovat vielä huonommin ja jota todennäköisesti hallitus pitää esimerkkinä, on kaksi teoriaa. Ensimmäinen on se, että ihme pelastaa eli tulisi arkkienkeli Mikael, joka pelastaisi Venäjän. Toinen on utopia, että venäläiset tekisivät sen itse. Minusta hallitus odottaa tätä arkkienkeli Mikaelia, mutta minä itse olen sosialidemokraattina enemmän tämän utopian kannalla eli sen, että suomalaiset tekevät tämän itse.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Skinnarin arvio siitä, että meillä yhteiskunnassa lamaantumisen olisi niin totaalista kuin hän antoi ymmärtää, ei pidä paikkaansa. Kyllä meillä on lukuisa joukko yrityksiä, joissa suomalainen sisu vielä jyllää ja työntekijät ja johto yhdessä haluavat rakentaa ja

viedä omaa yritystään ja samalla koko Suomea eteenpäin. Myönnän kyllä, että laman eräs keskeinen ongelma on se, että tällainen pessimistinen suhtautuminen on leimaa-antavaa. Sitä en ollenkaan halua kieltää.

Mutta se on tietysti ei ainoastaan hallituksesta vaan kyllä myös oppositiosta, kaikista tähän keskusteluun osallistuvista kiinni, mihin suuntaan asenteet muuttuvat. En oikein ole havainnut, että oppositionkaan puheissa täällä esimerkiksi tämän keskustelun yhteydessä olisi kovin voimallisesti innostettu ja kannustettu suomalaisia rakentamaan tätä yhteistä isänmaatamme. Olen omalta puoleltani valmis kyllä edesauttamaan näitä pyrkimyksiä ja toivon, että oppositiossa on valmiutta tämän suuntaiseen toimintaan.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika vaikea olla optimistinen ja luoda tulevaisuuden uskoa ihmisiin, kun ottaa lähtökohdaksi 470 000 työtöntä. On toki varmaan yrityksiä, joissa vielä yritetään toisinaan ja joissa on hyvä henki. Mutta väitän, että suurimmalla osalla yritysten työntekijöistä on hyvin paha olla, ja se johtuu siitä, aivan niin kuin ed. Korkeaoja sanoi, että vaikka yritys tarvitsisi työntekijöitä, se ei palkkaa niitä. Sen takia tämä jäljelle jääneet ihmiset joutuvat työskentelemään voimiansa äärirajoilla. Tiedän monta sellaista tapausta, että nuo äärirajat ovat tulleet vastaan ja voimat loppuneet, ja silloin ihminen sairastuu. Nyt kun tilanne on vielä se, että ihmiset työpaikoilla eivät oikein uskalla sairastaakaan, kun työnantaja sanoo, että "täällä ei ole muuten pakko olla, kymmenen on tilallesi tulijaa", niin tämä heijastaa työpaikan henkeä ja lisää sairastavuutta. Jos ei mennä aikanaan hoidattamaan itseään, niin pitemmällä tähtäimellä se tulee vielä kalliimmaksi yhteiskunnalle. Työpaikoille pitäisi saada erilainen henki, muuten tästä ei selvitä.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! En utveckling som innebär att allt flera blir arbetslösa är nog ohållbar. De arbetslösa drabbas naturligtvis mest, men nog drabbas hela det finländska samhället när en halv miljon människor inte ges möjlighet att utföra avlönat arbete. Vårt land måste komma bort ifrån den här situationen.

Det finns en del uppmuntrande tendenser i utvecklingen, exporten drar, räntenvivån sjunker osv., men snabba genomgripande och hållbara lösningar är inte möjliga. Utrymmet för stimu-

lansätgärder ökar, men det finns inte betalare av omfattande investeringsprogram i offentlig regi. Statens och kommunernas upplåning börjar nå taket och ökad skattefinansiering tycks inte vara politiskt gångbar. Dessutom tror jag att bara en del av de arbetsplatser, som kommer till med inpumpade pengar, senare klarar sig på normala villkor.

Dessa anmärkningar innebär inte att jag anser att vi i riksdag och regering har rätt att nöja oss med situationen. Den inställningen har jag definitivt inte.

Työttömien määrää entisestään lisäävä kehitys on minusta kestämaton. Tietenkin työttömät kärsivät tästä eniten, mutta niin myös koko suomalainen yhteiskunta, kun puolelle miljoonalle ihmiselle ei anneta tai ei pystytä antamaan mahdollisuutta palkkatyön tekemiseen. Maamme on päästävä tästä tilanteesta.

Itse uskon, että ainakin tilapäisesti on välttämätöntä jakaa työvoimakustannukset ja työmahdollisuudet uudella tavalla siten, että ne riittävät nykyistä useampien työllistämiseen ja palkkaamiseen. Näin tulisi toimia yhtenä keinona, jotta kohtuullisen ajan kuluessa saataisiin työttömyys siedettävälle tasolle. Tällaiseen käsitukseen olen tullut pohdiskelun jälkeen, vaikka yritän ja haluan olla optimistinen.

Työvoimakustannuksilla tarkoitan niin palkkoja kuin työnantajien kustannuksia. Mutta kyse ei ole samanlaisista toimenpiteistä kaikkien työntekijöiden ja työnantajien osalta. Tilanteessa, jossa on kyettävä luomaan talkoohenkeä, ratkaisujen tulee olla sellaisia, että ne, joilla on hyvä ja turvattu toimeentulo, luopuvat osasta vaikeuksissa olevien ryhmien hyväksi ja työpaikkoja luovien toimenpiteiden hyväksi.

Työnantajien kustannuksia on pidettävä tärkeänä keinona tässä yhteydessä. Vaatimukset tarkistuksista, sen tiedämme, erityisesti työttömyysvakuutuksen tarkistuksesta, käyvät yhä voimakkaammiksi. Ennen kaikkea pienyritykset ja työvoimavaltaiset yritykset kokevat nykyisen järjestelmän epäoikeudenmukaiseksi ja huonoksi työllisyyden kannalta.

Tietysti jonkun on maksettava nykyiset työnantajakulut, muutoin sosiaaliturvaa joudutaan heikentämään. Järjestelmä hyödyttää pääomavaltaita teollisuutta, joka parhaillaan nauttii devalvaation ja muiden toimenpiteiden tuomista eduista vientimarkkinoilla. Minusta järjestelmä sietäisikin tarkistuksen työvoimavaltaisen teollisuuden hyväksi. Tämä sanottuna hyvin tietoise-

na siitä, että vientiä on lisättävä, mutta niin on lisättävä myös yritysten ja työpaikkojen lukumäärää.

Nyt tarvittaisiinkin toimenpiteiden yhdistelmää, jossa ovat mukana myös palkat ja palkkoihin liittyvät etuudet. Edessä oleva tulopoliittinen ratkaisu tulee olemaan varsin tärkeä työllisyyskehitystä ajatellen. Toivokaamme, että sille olisi ominaista huoli työttömien aseman parantamisesta ja työpaikkojen luominen ja toimeentulon turvaaminen nimenomaan heille.

Meidän, joilla on työtä, on oltava valmiita luopumaan eduistamme tässä tilanteessa. Sopii kysyä tässä salissa: Kuinka meillä voi olla otsaa vaatia 10 prosentin leikkauksia julkiseen sektoriin, viranomaisiin, kuntiin, eläkkeiden heikentämistä ja muuta, jollemme itse ole valmiita luopumaan nyt mistään?

Mitä muuten tekevät hyvin palkatut yritysjohdajat työpaikoillaan? Paheksuvat ilmeisesti sitä, että muut työntekijät tulevat liian kalliiksi. Talkoohengen luomiseksi tarvitaan toisenlaisia otteita. Tällaisen näkemyksen tulisi leimata tulopoliittista ja eri toimenpiteitä. Työnantajamaksuihin, osa-aikatyöhön ja nuorten työllistämiseen liittyvien ehtojen tarkastelu tulisi yhdistää valtion ja muiden osapuolten elvytystoimenpiteisiin ja niitä tulisi palkita näin. Sanon tämän ns. kolmikantaperiaatetta kunnioittaen.

Det ligger verkligen i allas vårt intresse att flera ges möjlighet att göra en insats i arbetslivet, inte minst unga. I arbetspolitiska utskottet har vi lyckats åstadkomma ett enhälligt utlåtande med förslag till åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten. Med god vilja och genom extra förhandlingar kunde regeringspartiernas och oppositionens syn på läget och på tänkbara åtgärder jämkas samman. Utlåtandet är definitivt inte slätstruket och bör uppfattas som en allvarlig vädjan till regeringen, till arbetsmarknadsparterna, myndigheterna och arbetsgivarna att ta sig an unga arbetslösa.

Arbetspolitiska utskottet framför bl.a. tanken på ett avtal om gemensamt ansvar för att garantera unga arbete, utbildning eller praktik. I och med att samhället skulle erbjuda en sådan möjlighet, bör skyldigheten att utföra arbete eller delta i utbildning omprövas. Principen skulle vara att samhället inte utan krav på motprestation skulle anvisa unga och arbetsförmögna pengar. Ett slags samhällstjänst skulle likväl inte innebära att unga vore skyldiga att ta emot vad som helst och för hur lång tid som helst.

Työasiainvaliokunta esittää lausunnossaan hallituksen kertomuksesta ajatuksen yhteisvastuusopimuksesta, työ-, koulutus- tai harjoittelu-paikan takaamiseksi nuorille. Kun yhteiskunta näin tarjoaisi mahdollisuuden kaikille nuorille, tulisi velvoitetta työn tekemiseen tai koulutukseen osallistumiseen arvioida uudelleen. Periaatteena olisi, ettei yhteiskunta osoita vastikkeetonta rahaa nuorille ja työkykyisille. Tällainen eräänlainen yhteiskuntapalvelu ei kuitenkaan merkitsisi, että nuoret olisivat velvollisia ottamaan vastaan mitä tahansa tai miten pitkäksi aikaa tahansa.

Valiokunnan mukaan: ”Mahdollisuuksia alentaa nuorten työhönottokynnystä tilanteessa, jossa vaihtoehtona on työttömyys, tulee ennakoluulottomasti edelleen selvittää. Tämän tulee tapahtua yhteistyössä” — näinhän toteamme — ”valtion ja työmarkkinaosapuolten kanssa.” Nuorten kannalta on äärimmäisen tärkeää, että näin sovittaisiin nopeasti riittävän kohtuullisen alhaisista harjoittelu- ja minimipalkoista, jotka antaisivat heille mahdollisuuden päästä työelämään. Hallitus on, kuten tunnettua, näinä päivinä heittänyt pallon työmarkkinaosapuolille.

On aivan ilmeistä, että maassamme tarvitaan useampia yrityksiä ja elinkeinonharjoittajia, jotta saavutettaisiin tyydyttävä työllisyystilanne. Vuodesta 1989 lähtien kehitys on ollut päinvastainen. Useiden yritysten lopettaessa toimintansa samanaikaisesti monen konkurssin kanssa yritysten kokonaismäärä väheni runsaat 2 000 viime vuonna. Uuusyrittäjyyden tarve on siis erittäin suuri.

Storföretagen behövs som motorer och för betalningsbalansen. De små och medelstora företagen behövs igen för sysselsättningen. Åren 1984—90 tillkom 78,5 procent av de nya arbetsplatserna i företag med mindre än 100 anställda. Med andra ord tillkom mer än tre fjärdedelar av alla nya arbetsplatser i företag som har mindre än 100 anställda. Det erkänns allmänt att regeringen den senaste tiden har tagit sig an de små och medelstora företagen på olika sätt, som ju har framkommit här i diskussionen. Lönsamheten, likviditeten och investeringsviljan är något i stigande i företagen, närmast i exportföretag, men nog är skuldsättning och finansieringssvårigheter fortfarande många företags stora problem och därför kommer efterfrågan på offentlig finansiering att vara stor också i fortsättningen.

Förslaget om att även småföretagare skall kunna bli kassamedlemmar och börja få arbets-

löshetsersättning förtjänar stöd. Men låt oss verkligen hoppas att få företagare blir beroende av en sådan möjlighet för vårt land behöver ju uttryckligen flera företagare som klarar sig för att människor skall få arbete och utkomst och välfärden kunna tryggas. Med nuvarande sysselsättningsgrad och med nuvarande stora arbetslöshet går det utför. Arbetslösheten måste minska.

Arvoisa puhemies! Käsitys, jonka mukaan työmarkkinaosapuolet hoitavat tulopolitiikan, Suomen Pankki rahapolitiikan ja hallitus finanssipolitiikan, on ihannemalli, joka ei minusta toimi tämän päivän tukalassa tilanteessa. Hallituksen johdolla ja yhteistyötä opposition ja työmarkkinaosapuolten kanssa tehden on etsittävä välttämättömiä toimenpiteitä. Puoluepoliittiset intohimot ja hallituspohja eivät saa muodostua esteeksi vallitsevassa vaikeassa tilanteessa.

Uppfattningen att arbetsmarknadsparterna må sköta inkomstpolitiken, Finlands Bank penningpolitiken och regeringen finanspolitiken är en idealmodell, som inte fungerar i dagens prekära situation. Under regeringens ledning och genom samarbete med oppositionen och arbetsmarknadsparterna bör nödvändiga åtgärder sökas. Partipolitiska ambitioner och regeringsbasen får inte vara hinder i rådande läge.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ed. Nordmanin puheenvuoro oli harvinaisen järkevä hallituspuolueen kansanedustajan puheenvuoro. Mieltäni lämmitti kovin, kun ed. Nordman hyvin uskottavalla tavalla totesi, että meidän hyväosaisten tulisi esimerkinomaisesti toimia työttömien ja muiden huonossa asemassa olevien hyväksi. Me sosialidemokraatit olemme eri kannanotoissa ja yksityisissä puheenvuoroissa korostaneet, että juuri näin hallituksen tulisikin toimia.

Mutta emme ole nähneet tähän istuvan mitenkään hyvin sen, että puhutaan ylimalkaisesti esimerkiksi valtion ja kuntien työntekijöiden 10 prosentin palkanalennuksesta kaikille. Sen sijaan esimerkiksi itse olen sitä mieltä, että pitäisi toimia sillä tavalla, että 12 000:ta markkaa kuukaudessa korkeampia palkkoja voidaan 1—2 palkkaluokalla määräämällä alentaa. Itses-täänselvää on se, mihin ed. Nordmanin viittasi, että myöskin yritysjohtajien tulisi toimia aivan samalla tavalla. Mutta kuten eilen ed. Kalliomäki totesi, hallitus on tältä osinkin toiminut toi-

seen suuntaan toteuttamalla pääomaverotuksen, joka on ennätysellisen kevyt suurituloisille ja hyväosaisille.

Ed. Toivonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nordman puhui yhdyskuntapalvelusta. Se on sinänsä erinomainen ajatus, mutta kun sitten on mietitty, mitä nuoret voisivat tehdä, niin tuntuu siltä, että tehtäväkenttää löytyy erityisesti sosiaalipalvelun puolelta ja jossain määrin tehtävistä, jotka ovat ehkä keinotekoisia tai ainakin jotkut nuoret tuntuvat kokevan ne sillä tavalla keinotekoisina, että ne eivät erityisesti heitä motivoi. Siinä mielessä ei varmaankaan kaikille löydy sopivia tehtäviä tai tehtävät eivät sovi kaikille. Siksi mielestäni ensisijaisesti pitäisi pyrkiä alentamaan työhönottokynnystä niin, että nuoret pääsisivät oikeaan työhön, oikeaan työpaikkaan, oikeitten työntekijöitten joukkoon. Silloin ei tapahtuisi tällaista demoralisointia, jota saattaa tapahtua sen keinotekoisien työn merkeissä.

Sitten vielä palkanalentamisajatuksista: Omassa puheenvuorossani esitin, että ei suinkaan pitäisi palkkaa alentaa, vaan pidentää työaika. Yrityksen kannalta olisi toki järkevintä, että emme leikkaisi kulutusta, vaan tekisimme samalla palkalla enemmän työtä. Silloin luotaisiin myös lisäarvoa tähän yhteiskuntaan.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta yhteiskuntapalvelu olisi kyllä varteenotettava keino työllistää nuoria ainakin kokeiluna. Minusta sen pitäisi tapahtua sillä tavalla, että tämä nuori olisi työparina vanhemman ihmisen tai vakituisten työntekijän kanssa. Sillä tavalla hän saisi opin siitä työstä, kokisi olevansa avuksi yhteiskunnalle ja niille ihmisille, ja esimerkiksi kuntien kotipalvelu olisi tällainen. Samoin minusta olisi hyvä, jos työttömyyskorvausta menettämättä nuoret voisivat toimia vapaaehtoisjärjestöjen ohjauksessa. Näitähän olivat Punainen Risti ja Kotien Puolesta Keskusliitto, lukemattomat muut järjestöt, jotka tekevät palkatonta lähimmäispalvelutyötä, auttavat ihmisiä puiden tekemisessä, kaupassa käynnissä, kaikessa normaalisissa elämässä. Siitä voisi sitten antaa todistuksen näille nuorille, että on tällaisessa yhteiskuntapalvelussa ollut.

Minusta olisi tärkeää ennen kaikkea se, että näille nuorille tulisi elämään rytmi, että tietäisi, minkä takia tänä päivänä täytyy nousta siihen ja siihen kellonaikaan eikä voisi vetelehtiä iltaan

saakka, valvoa yötä ja nukkua päivä. Se on minun mielestäni hyvin tärkeä asia.

Ed. Vehkaja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pyysin puheenvuoron ed. Toivosen vastauspuheenvuoron johdosta, koska kyllä minä haluan protestoida sitä ajatusta vastaan, että työaikoja pidennettäisiin. Tämä on yhtä ristiriitainen kysymyksenasettelu kuin eläkeikäpuolellakin. Kun yhtä aikaa me esitämme, että pitää työtä jakaa, niin esitämme, että pitää työaika pidentää. Sama toistuu tosiaan eläkeikäpuolella, että komiteat istuvat ja vaativat eläkeiän nostamista, ja kuitenkin suhdannetilanteessa edellytetään poikkeuksellisia toimenpiteitä päinvastaiseen suuntaan. Toivoisinkin ed. Toivosen huomaavan sen, että me elämme poikkeuksellisessa suhdannetilanteessa, missä missään tapauksessa ei pidä tavoitella pidempiä työaikoja vaan lyhyempiä.

Ed. Toivonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yrittäjänä ja yrittäjän näkökulmasta esitin ajatuksen siitä, että työaika pidentettäisiin esimerkiksi poistamalla tiettyjä vapaa-päiviä tai kenties jopa vuosilomasta lyhennettäisiin. Silloin ei tarvitsisi koskea lainkaan varsinaiseen palkkaan, joka leikkaa kulutuskysyntää. Kysehän on vain muutamista prosentista, maksimissaan kenties 10–15 prosentista. Sellaisen työajan jakaminen muodostuu yritykselle tavattoman ongelmalliseksi. Uskon, että joissakin yrityksissä se on mahdollista, mutta etsikäämme monia eri vaihtoehtoja. Olen ed. Törnqvistin kanssa samaa mieltä, että yhdyskuntapalvelu on erinomaisen sopiva, mutta ei kaikille.

Ed. Härmäläinen: Arvoisa puhemies! Kun kokoomuksen yrittäjäkansanedustajaa kuuntelee, tuntuu, että ei riitä, että palkansaajat tekisivät työnsä ilman palkkaa talkoilla, tarvittaisiin vielä tuplasti pitkä työpäivä.

Puhemies! Välikysymyskeskustelussa on puututtu myös korkopolitiikkaan. On vaadittu myös Suomen Pankilta peruskoron alennusta. Tänään pankkivaltuusto on päättänyt peruskoron laskusta. Korkoa lasketaan 0,5 prosenttiyksiköllä 7,5:stä 7:ään toukokuun 17 päivästä alkaen. Tällä on tarkoitus helpottaa yritysten ja kotitalouksien tilannetta. Vaikutuksia ei suinkaan tule liioitella. Toivotaan, että se on optimistinen signaali, joka omalta osaltaan paitsi luo optimismia kansantalouteen myös paineita markkinakorkojen laskuun. Mutta suurta liikkumavaraa

ei totta vieköön ole suomalaisessa korkopolitiikassakaan, niin kuin ei talouspolitiikan muillakaan osilla.

Kahdesti tänä vuonna peruskorkoa on jo ennätetty laskea, niin tammikuussa kuin helmikuussakin. Kummallakin kerralla valuuttamarkkinat häiriytyivät melkoisella tavalla. On oikeastaan kummallista, että varsin vähälle huomiolle julkisuudessa on jäänyt se, että kummankin korkopäätöksen seurauksena valuuttaa virtasi maasta ulos massiiviset määrät ja Suomen Pankki joutui puuttumaan markkinoihin.

Valuuttamarkkinoiden epävakaus onkin ollut eräs tekijä, joka on hidastanut koron laskua. Nyt kun valuuttamarkkinoilla näyttää jälleen vakaus palanneen ja peruskoron ja markkinakoron välinen ero on kaventunut, on voitu peruskorkoa uudelleen alentaa. On arvioitu, että se voisi tapahtua ilman valuuttamarkkinoiden häiriytymistä. Kannattaa kuitenkin muistaa, että kun nyt puhutaan markan vahvistumisesta, josta viime päivinä on nähty oireita, ei vieläkään olla edes samalla tasolla, jolta markka lähti heikkenemään vuodenvaihteessa. Eli jos tällä kohdalla halutaan nähdä valoa talouskehityksessä, niin tämä valo on pikemminkin harmaa talvipäivän kajastus kuin keväinen kasvua ennustava uusi auringonpaiste.

Muiltakin osin minusta tällä hetkellä myönteisiä talouden mittareita on tulkittu liiankin myönteisesti ja ehkä annettu niille sellaista arvoa, joka ei niille kuulu. Minusta sanonnasta "vienti vetää", on tulossa myös sellainen klisee, joka saa suuremman arvon kuin sille kuuluu. Vienti on kasvanut rivakasti, mutta eihän se vedä lainkaan: (Ed. Seppänen: Vetääpä!) Se ei vedä kansantaloutta kasvuun, niin kuin silloin sanottiin, kun tämä sanonta hallituksen vientiveitoisen talouspolitiikan ohjenuoraksi saatiin. Yksinomainen panostus vientiteollisuuteen ei vielä tähänkään mennessä ole johtanut siihen, että talous olisi kasvussa, kun kotimarkkinapuoli laahaa niin syvässä lamassa. Vienti kasvaa, mutta vientihinnat eivät ole kehittyneet toivotulla tavalla. Vienti tapahtuu paljolti kannattavuuden kustannuksella ja jopa tappiolla. Ympäristömme kehitys ei ole sillä tavalla suotuisa, että me voisimme edes luottaa viennin jatkuvaan ripeään kasvuun.

Ostovoima on laskussa, ja kun tulonmuodostus on heikko, ei se myöskään johda investointeihin. Yrityksissä on ollut kapasiteetin käyttöaste varsin alhainen. Tuottavuutta lisäämällä, tehokkuutta lisäämällä on pystytty

myös viennin lisäyksiin. Uudet investoinnit antavat odottaa. Kun niitä ei tapahdu yrityksissä, olisi julkisen sektorin vuoro käynnistää taloutta omilla investoinneillaan. Me tiedämme, että valtio on säästöpäätöksillään ajamassa myös valtion investoinnit alas. Kunnat ovat omassa talousahdingossaan. Ja vasta nyt talouden mittarit pystyvät mittaamaan kuntien kohdalla investointien merkittävää alenemista. (Ed. Ala-Nissilä: Investointeja pitää poistoilla aikaistaa!) — Investointeja ei pystytä poistoilla aikaistamaan, ed. Ala-Nissilä! — (Ed. Ala-Nissilä: Kyllä!) Kun investoinnit laskevat, pitää pystyä esimerkiksi korkotuella tukemaan niitä tahoja, jotka ovat valmiita investoimaan, jotka ovat valmiita työllistämään.

Talouden toimeliaisuutta kuvaavia ennusteita joudutaan jatkuvasti tarkistamaan huonompaan suuntaan. Niin on tapahtunut meille tärkeässä ulkoisessa ympäristössä ja niin tulee tapahtumaan myös meillä täällä Koti-Suomessa. Kasvu ei ole lähdössä käyntiin, ja monet pelkäävät, että kasvu ei lähde käyntiin näillä talouspoliittisilla eväillä vielä ensi vuonnakaan. Me tiedämme, että siitä seuraa jatkuvasti työttömyyden laajenemista, syvenemistä.

Kun Ahon hallitus lähti liikkeelle, se omassa hallitusohjelmassaan ilmaisi erääksi tavoitteekseen alueellisten työttömyyserojen supistamisen. Tämä lienee eräs niitä harvoja tavoitteita, joissa se todellakin on onnistunut. Mutta se on onnistunut siinä vain sillä tavoin, että etelän rintamailla, missä tuskin työttömyyttä ennen tunnettiin, on nyt saavutettu samat työttömyysluvut, jotka ennen olivat ominaisia vain pohjoisimmilla ja itäisimmillä syrjäseuduilla.

Meille on kerrottu täällä jo, että Pohjois-Suomessa teollinen rakenne uhkaa rapautua tämän laman seurauksena. Etelässä se tapahtui paljolti jo edellisen "hallitun rakennemuutoksen" aikana. Hallitusta rakennemuutoksesta tuli vitsi, mutta tästä Ahon hallituksen työttömyyseroja tasaavasta talouspolitiikasta uhkaa tulla katastrofi.

Sen vuoksi yhä uudelleen sanon, että niitä talouden myönteisiä tekijöitä, joita nyt kieltämättä on nähty — alhainen inflaatio, alentuvat korot, kansantalouden ulkoisen tasapainon palautuminen — pitäisi nyt käyttää hyväksi. Niillä ei ole itseisarvoa, mutta niillä on erittäin suuri välinearvo. Niiden avulla voidaan päätyä antamaan elvyttäviä ruiskeita yhä laajenevan työttömyyden estämiseksi. Tämä laaja työttömyys takaa sen, että elvyttävälläkään talouspolitiikalla

ei pystytty inflaatio- ja palkkainflaation kautta talouteen antamaan. Alhainen ostovoima, kysynnän heikkous, puolestaan pitää huolta siitä, että ei ole vaaraa toisaalta korkojen ryöstäytymisestä eikä ulkoisen tasapainon vaarantumisesta. Kaikki nämä myönteiset tekijät pitäisi nyt käyttää hyväksi, jotta yleensä pystymme ne tekijät myönteisinä säilyttämään. Vaara on nimittäin siinä, jollei tällä hetkellä talouden kurssia muuteta, että myös nämä myönteiset tekijät kääntyvät negatiiviseen suuntaan.

Suomalaiset kunnat ovat omalta osaltaan ilmaisseet halunsa omaan elvytyspolitiikkaan, omiin investointeihin, ovat pyytäneet Kaupunkiliiton välityksellä valtiovarainministeriöltä korkotukea hankkeilleen, jotta ne voisivat omasta taloudellisesta ahdingostaan huolimatta antaa kukin talousalueellaan myönteisiä sykäyksiä. Eduskunnan pitäisi nyt viitoittaa valtiovarainministeriölle sitä suuntaa, että julkinen valta paikkaa niitä investoinnin aukkoja, joita suomalainen yritystoiminta tässä lamassa ei yksin kykene paikkaamaan. Tätä työttömyyttä on kestänyt jo liian kauan, ja se tulee olemaan kuin tähän kansaan iskostuva syöpä, joka tulee aiheuttamaan pysyviä vaurioita jatkuessaan pitkään.

Täällä on tänäänkin keskusteltu siitä, mikä kansalaisryhmä on se, jota työttömyys vakavimmin vaurioittaa. (Ed. S-L. Anttila: Nuoret!) Arvoisa puhemies! On sanottu, että pitkäaikaisyöttömät tulevat olemaan kaikkein tiukimmilla tämän työttömyyden jatkuessa. Pitkäaikaistyöttömyys tulee olemaan varmasti sosiaalisesti vaikeimmin ratkaistavia ongelmia. On sanottu, että tällä hetkellä kouluista valmistuvat nuoret tulevat olemaan se tämän yhteiskunnan aikapommi. Toisaalta minulle on sanottu, että nyt kouluista valmistuvat nuoret ovat saaneet elämänsä lähtöön turvallisen alun, hyvän koulutuksen. Voi olla, että aikapommi ei sen sukupolven kohdalla vielä räjähdäkään.

Minua on varoitettu siitä, että tämän yhteiskunnan suurin aikapommi tulevat olemaan tämän päivän työttömien lapset, jotka kaikkein uhanalaisimmin joutuvat kokemaan kaikki supistukset, säästöt, niukennukset niin perhepolitiikassa, tulonsiirroissa kuin palveluissakin. Me tiedämme, miten päivähoitosta on tingitty, päivähoitoon virikepalveluista. Me tiedämme, miten on tingitty koulutuksesta, ja tämä sama ikäluokka, työttömien lapset, tulee kokemaan kaikki nämä palvelujen tinkimiset, tulonsiirtojen tinkimiset, samaan aikaan kun heidän perheiltään

saattavat henkiset voimavarat näiden lasten tukemiseen uupua.

Jotta meidän tulevaisuutemme säilyisi ja meidän tulevaisuutemme ja meidän lastemme ja meidän lastenlastemme puolesta: Tällä hetkellä ei ole varaa uusiin ja uusiin kuristuksiin perhepolitiikassa eikä ole varaa ylläpitää tätä työttömyyttä, vaan juuri lastemme takia meidän pitää ryhtyä elvyttämään, meidän pitää ryhtyä investoimaan, ja se talouden ahdaskin liikkumavara, jota kuitenkin tällä hetkellä on, pitää käyttää sen suuntaisesti, että ihmisille järjestetään töitä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hämäläinen puheenvuoronsa lopuksi puuttui hyvin vakavaan ongelmaan, ja se on todella tämän työttömyyden vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan. Kyllä minä, ed. Hämäläinen, kääntäisin tämän yhtälön toiste päin. Meillä, joilla nyt on työtä, pitää olla valmiutta tinkiä niiden henkilöiden hyväksi, joilla ei ole sitä työtä. (Ed. Hämäläinen: Niinhän me teemme!) Minusta tässä näkyy asenne kaikessa alastomuudessaan. Kaiken aikaa on yritetty työmarkkinajärjestöjen kanssa sopia nuorten työllistämistä, kustannusten alentamisesta sitä varten, mutta ammattiyhdistysliikkeellä ei ole tähän ollut mitään valmiuksia. Eli tätä suomalaista tämän päivän yhteiskuntaa jäytää kaikin eniten liian kova itsekkyyks. Meidän arvomme ovat aivan väärästä maailmasta tällä hetkellä.

Ed. T o i v o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Murheellisenä totean, että ed. Hämäläinen puheenvuoronsa alussa ilmaisi sellaisia 70-luvun asenteita työntekijä — työnantaja-suhteesta, ettei sellaisia luulisi enää olevankaan. Ainakaan sen laatuasia asenteita ei pitäisi kannustaa ja viljellä enää tässä maassa. Uskon, että yhä useammassa yrityksessä työnantajat ja työntekijät kokevat olevansa ehdottomasti samassa veneessä ja tekevänsä työtä yhdessä yhteisten päämäärien hyväksi. Tämän kaltaista vastakkaisasettelua ei enää pitäisi kannustaa tai tukea tässä maassa vaan pitäisi työskennellä uuden työilmapiirin syntymisen hyväksi.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Anttila ja Toivonen ilmeisesti rivien välistä näkivät kovin vanhentuneita asenteita. Itse en tuollaisia havainnut.

Mutta varsinaisesti pyysin vastauspuheenvuoron kiittäkseni pankkivaltuusmiehiä sosiaali-

mokraattisen eduskuntaryhmän puolesta ripeästi peruskoron laskemispäätöksestä, joka nyt on tehty. Eilisessä ryhmäpuheenvuorossamme vaadimme juuri tämän kaltaista toimenpidettä. Se voi osaltaan helpottaa pienten yritysten tilannetta, mutta ennen kaikkea velkataakan alla painiskelevia kotitalouksia. Toivottavasti se on yksi pieni askel niiden askelten jonossa, jotka johtavat Suomea päin parempia päiviä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin muistan eilen vaatineeni peruskoron laskua puolella prosenttiyksiköllä (Ed. Zyskowitz: Minä vaadin toissapäivänä!) ja kiitän myöskin siitä, että näin tehtiin, ja yhdyn ed. Hämäläisen puheenvuoroon siinä, että tätä joudutaan tekemään hyvin ahtaassa tilassa manuaalisella käsiohjauksella katsoen myöskin koko ajan markan arvon säilymistä ja vahvistumista.

Mutta kiinnitän huomiota siihen, että ed. Hämäläinen oli nyt unohtanut osan niistä opeista, mitä hän varmasti Suomen Pankissa sai. Kyllähän meille rahan hinnan ohella suurempi ongelma tällä hetkellä on se, että bruttokansantuote on pudonnut yli 10 prosenttia, mutta työvoimakustannukset, työllistämiskustannukset, eivät ole pudonneet. Tämä on se tekijä juuri, mikä aiheuttaa konkurssia ja aiheuttaa työttömyyttä Suomessa, kun ei ole työmarkkinoilla joustavuutta, jota erityisesti tietysti välillisten työvoimakustannusten osalta tarvittaisiin. Tämä olisi rehelliä myöntää.

Toinen epäjohtomukaisuus mielestäni liittyy siihen, että totta kai me tarvitsemme investointien vauhdittamista, nimenomaan tuotannollisten investointien aikaistamista. Tänä eduskunnassa äänestettiin juuri siitä, että poistojen aikaistamalla yritetään näitä tuotannollisia investointeja vauhdittaa. Ed. Hämäläinen äänesti vastaan, mikä tietysti oli outoa tässä tilanteessa. Kun teollinen pohja rapautui 80-luvulla, meidän pitää maa uusteollistaa ja investointeja saada liikkeelle ja työllisyyttä parannettua. Siinä äänestyskäyttäytymisessä ei ollut mitään logiikkaa. Johdonmukaisuutta toivon pankkivaltuusmieheltä enemmän talouspoliittisessa keskustelussa.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teollisuuden ja yrittäjien edustajat kävivät itse verojaostossa hieman naurekseen todistamassa näiden poistojen aikaistamisen merkitystä. Jokaisella näytti olevan vähän

sellainen tunne, että kyllähän mukava aina on veronalennuksia saada, mutta ei näillä poistojen aikaistamisilla pystytä taloutta elvyttämään. (Ed. Ala-Nissilä: Ei pidä paikkaansa!)

Mitä 70-luvun asenteisiin tulee, niin vielä kauempaakin voi asenteita tietysti pyrkiä hakemaan ja muistelemaan. Nimittäin työn ja pääoman ristiriita ei ole tästä maailmasta minnekään hävinnyt, ja tämä lama on osoittanut, että se on päinvastoin kärjistynyt. Työntekijät kokevat toki varsinkin pienyrittäjien kanssa olevansa samassa veneessä ja näkevät kohtalonsa hyvin samanlaisena. Jos yritys kaatuu, niin työpaikatkin menevät. Mutta kyllä työntekijät tietysti odottavat, että myöskin pienissä yrityksissä sitä yhteistä venettä molemmat soutavat eikä käy niin, että vain toinen soutaa ja toinen on vapaa-matkustajana.

Sen vuoksi minusta pelkästään tämän yhteisen laman kuorman kaataminen kaikilta suunnilta suomalaisen palkansaajan kannettavaksi ei ole kohtuullista, ja suomalaisen palkansaajan syyllistäminen siitä, ettei olisi muka joustettu, on sellaista demagogiaa, jolle ei käytännöstä löydy katetta. Suomalainen palkansaaja on tässä lamassa kaikissa menneissä neuvotteluissa joustanut enemmän kuin koskaan.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun oppositio on jatkuvasti vaatinut tuota velkaelvytystä, siinä helposti käy niin, että kaikki se, mitä tähän mennessä on hyvällä talouspolitiikan kurilla voitettu, häviää ja tilanne tulee huonommaksi.

Minä ihmettelen ammattiyhdistysliikkeen epäsolidaarisuutta, kun tässähän olisi erilaisia mahdollisuuksia. Nyt hyväksytään se, että kun jää työttömäksi, niin ansiotaso putoaa valtavasti. Voitaisiin ajatella, että ammattiyhdistysliikkeessä ja palkansaajista ne, jotka saavat palkkaa, vastaavasti osallistuvat suuremmalla osuudella niiden korvauksiin, jotka jäävät ilman työtä. Nythän voitaisiin kerätä työttömyysvakuutusmaksu niin suurena, että siitä riittäisi vähän elvytysvaraakin ja se ei millään lailla vähentäisi sitä paljon vaadittua ostovoimaa, koska se vain jakautuisi tasaisemmin siten, kun tulisi uusia työpaikkoja niille elvytettävälle.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammattiyhdistysliike on ollut solidaarinen työttömille, ja ammattiyhdistysliike on ollut solidaarinen muillekin yhteiskun-

nan heikommille jäsenille. Omalla osuudellaan, jota se on jatkuvasti joutunut kasvattamaan, se on ollut maksamassa tämän laman seurauksia. Mutta hyvin moni palkansaaja ja työssäkäyvä tällä hetkellä ajattelee, että kyllä säästää pitää, mutta pitäähän ihmisten syödäkin. Juuri siinä tilanteessa suomalainen palkansaaja joutuu tällä hetkellä taistelemaan.

Mitä muuten näihin 70-luvun asenteisiin tulee, niin sanon uudelleen sen, minkä olen myöskin aikaisemmin täällä todistanut: Ei Suomesta eikä mistään muualtakaan maailmasta ole löytynyt koko taloushistoriasta mitään muuta mallia talouden elvyttämiseen ja kansantalouden käyntiin saattamiseen kuin se keynesiläiseen talouspolitiikkaan perustava julkisen vallan vetoavulla tapahtuva elvytysmalli, jota mm. kokeiltiin varsin menestyksekkäästi 70-luvun loppupuolella Suomessa, on kokeiltu Yhdysvalloissa 30-luvun pulassa, jolloin Yhdysvallat paljon nopeammin kuin monetaristista talousoppia harrastavat maat selvisi talouslamasta. Mistään muualtakaan ei ole näyttöä siitä, että muulla kuin elvyttävällä talouspolitiikalla lamasta selvittäisiin. Sopeutuminen tapahtuu tavattoman raskaalla tavalla sen talouspolitiikan seurauksena, jota Ahon — Viinasen hallitus edelleenkin itsepintaisesti ajaa kaikesta huolimatta. Kansalaiset sanovat, että mustan auton takapenkille ei kansalaisten kärsimys näy, ja kyllä se varmaan pitää paikkansa, jos vastausta tähänkään ihmisten hätähuutoon ei kyetä antamaan.

Ed. Koskisen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammattiyhdistykset ja -liitot ovat sopineet jo kahdeksi vuodeksi nollaratkaisut, ja monissa yrityksissä ja monilla työaloilla on jopa miinusmerkkisiä sopimuksia tehty. Huono esimerkki löytyy varsin läheltä ed. Tiurin kannattajaryhmiä. Nimittäin kunnallisella alalahan on tehty lukuisia sopimuksia ja sopimuspyrkimyksiä lomarahan väliaikaisesta alentamisesta sen vastapainoksi, että ei toteuteta irtisanomisia tai lomautuksia. Esimerkiksi useissa sairaanhoitopiireissä ja terveyskeskuskuntainliitoissa tällaiset sopimukset ovat kariutuneet siihen, että kaikkein korkeimmin palkattu ryhmä, akavalaiset lääkärit, on torjunut sen kaltaisen solidaarisen mallin alentaa palkkakustannuksia ja väistää henkilöstön saneeraamista.

Saman suuntaisia merkkejä on siitä, kun on selvitetty yritysten johtajatasen palkkauksen kehitystä: On saatu todella ällistyttäviä lukuja, että aivan viimeisen kahden vuoden aikana ovat

jopa keskimääräiset palkat nousseet tuntuvasti samaan aikaan, kun heidän yrityksissään on vähennetty väkeä todella tiiviiseen tahtiin ja yritysten muun henkilöstön palkkataso on polkenut paikallaan.

Tämän kaltainen suppeiden, pienten ryhmien itsekkyyks on paljon vaarallisempaa yhteiskuntamoraalin kannalta kuin se, että laajoja palkansaajaryhmiä edustavat liitot koettavat ylläpitää oman jäsenkuntansa elintasoja edes kohtuullisissa mitoissa.

Ed. Toivonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskisen kanssa voin olla samaa mieltä, että tämän laatuksia esimerkkejä varmasti löytyy joka puolelta. Niitä löytyy kyllä myös ay-liikkeen piiristä. Erään järjestön johtaja iimoitti, että hänestä on yksi lysti, kuinka paljon työttömiä tulee, kunhan niillä, joilla on työtä, on hyvä liksa. Tämän kaltaisia itsekkäitä asenteita vastaan meidän tietysti kaikkialla tulee pyrkiä työskentelemään.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en tietenkään myöskään kannata sitä, etteivät ne, joilla on enemmän tuloja, luovu lomakorvauksista ja muista. Ainakin toivottavasti kansanedustajat sen tekevät. Mutta yksittäisiä esimerkkejä varmaan löytää. Minäkin tunnen muutamia firmoja, joissa olen enemmän tai vähemmän ollut mukana. Ei siellä ainakaan ole tapahtunut mitään muuta kuin palkkojen laskua johtajien kohdalla.

Minä ihmettelen jatkuvasti, miksi ei voitaisi elvytysvaroja kerätä juuri niin, että vielä palkkaa saavat suostuisivat maksamaan suurempaa työttömyysvakuutusmaksua, jolloin varmaan saataisiin sitten töihin väkeä, jos siitä ylimääräistä rahaa tulisi.

Nollaratkaisu ei minusta ole mikään ratkaisu, koska kaiken aikaa kansantulo on pudonnut, jopa 10 prosenttia, niin että siihen suuntaan pitäisi mennä, jos haluttaisiin olla oikealla suunnalla. Kaiken lisäksi kuitenkin yritysten kustannukset työttömyyden nousun vuoksi ovat kasvaneet. Jos ammattiyhdistysliikkeen palkansaajat eivät suostu työttömyyden korvauksiin osallistumaan, niin silloin nollaratkaisu on aivan liian paljon.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla vielä ed. Tiurille sanomatta, että taitaa olla tyhjää suun pieksäntä, jos me täällä keskenämme ryhdymme

kansalaisten palkoista neuvottelemaan. Meillä ei siihen valtuuksia ole. Toistaiseksi meillä on kuitenkin vielä se systeemi ja järjestelmä vallalla, jossa ammattiyhdistysliike yhdessä työnantajan kanssa neuvottelee palkoista. Jos ed. Tiurilla on yhteyksiä näihin patruunoihin ja heidän pienempiin edustajiinsa Etelärannassa ja muualla työnantajien palatseissa, niin minusta ed. Tiuri voisi vihjata työnantajien edustajille, että asettuivat nyt neuvottelupöytään ja ryhtyisivät keskustelemaan ammattiyhdistysliikkeen kanssa tulevista palkkaratkaisuista. Ammattiyhdistysliike on ollut enemmän kuin halukas ja toivonut työnantajia neuvottelupöytään jo tänä keväänä, mutta toistaiseksi työnantaja on nimenomaan tyrmännyt neuvottelut ja työnantaja on ilmaissut haluttomuutensa keskustella ammattiyhdistysliikkeen kanssa. Ed. Tiuri voisi nyt tätä neuvotteluhallua, jos hänellä on yhteyksiä, yrittää omalta osaltaan edesauttaa.

Ed. Metsämäki: Arvoisa puhemies, värderade talman! Ed. Tiurilta — hän poistui — juuri sopivasti salista — niin kuin monelta muultakin porvarilliselta kansanedustajalta on jäänyt huomaamatta se asia, kun puhutaan ammattiyhdistysliikkeen ja palkansaajien solidaarisuudesta työttömiä kohtaan, että suurimman osan vastuusta kantavat palkansaajat, koska valtio vastaa työttömyysturvan menoista suurimmalta osalta ja se maksetaan veronmaksajilta kerätyistä verovaroista. Kyllä siinä palkansaaja oman osuutensa hoitaa tätä kautta. Se on vääristelyä, kun sanotaan, että palkansaajat eivät osallistu työttömyysturvan menoihin. Ketkä muut täällä enää kohta veroa maksavat kuin palkansaajat?

Vastauksessaan välikysymykseen eilen ministeri Viinanen totesi, ettei hallitus ole muuttamassa talouspolitiikan peruslinjaa. Hän mainitsi mm. markan arvon vahvistumisen eräänä myönteisenä elpymisen merkinä. Ainakin minusta tuntui vähän irvokkaalta, että vahvan markan taakse linnoittautuneen hallituksen valtiovarainministeri tulee eduskunnan eteen esittämään hallituksen saavutuksena markan arvon jonkin prosentin vahvistumista sen jälkeen, kun vahvan markan politiikka on ajettu totaalisesti karille. Jos se sen jälkeen on pari prosenttia vahvistunut, niin ei siinä ilmeisesti hallituksen politiikalla suurtakaan osuutta ole ollut. (Ed. Ala-Nissilä: Se on vahvistunut enemmän kuin peri prosenttia!) — No, katsotaan, mitä tulevaisuus tuo mukanaan.

Esko Ahon hallitus täytti tässä vähän ennen vappua pari vuotta. Lehtitietojen mukaan suuria juhlia vietettiin Kesärannassa pääministerin virka-asunnossa. Saman lehden mukaan illan musiikillisesta annista vastasi tangolaulaja Eino Grön. Minä hiljaisessa mielessäni toivon, että hän siellä lauloi tämän hallituksen viimeisen tangon, toivon mukaan, Eikkahan on hyvä laulaja. Minä uskon myös, että moni muukin suomalainen kuin minä olisi mieluummin viettänyt hallituksen hautajaisia kuin syntymäpäiviä.

Värderade talman! I det två år gamla regeringsprogrammet är tryggheten av sysselsättningen ett av de centrala målen. I det här programmet står bland annat följande, jag skall ta ett litet citat: "Som utgångspunkt för regeringens sysselsättningspolitik är att förbättra företagets konkurrenskraft genom den allmänna ekonomiska politiken, speciellt så att man förbättrar förutsättningarna för de arbetskraftsintensiva företagen. Regeringen har som målsättning att uppnå hög och jämn sysselsättning samt att utjämna de regionala sysselsättningskillnaderna."

Rdm. Hämäläinen konstaterade att regeringen har lyckats på den här sistnämnda punkten. Man har verkligen utjämnat de regionala skillnaderna. Nyland som egentligen inte tidigare har haft någon arbetslöshet att tala om ligger nu på praktiskt taget samma arbetslöshetsnivå som det övriga landet. Och det här var väl regeringens avsikt också, när man skrev sitt program. Och det är uppenbart att regeringen inte kunde tyda rätt de ekonomiska signalerna och nyckeltalen, eftersom man inte på något sätt förberedde sig inför den ökade arbetslösheten. I stället skar regeringen ner den offentliga ekonomin på ett sätt som ytterligare ökade arbetslösheten. Med andra ord kan det sägas att den hittills värsta arbetslösheten ytterligare förvärrades genom regeringens felaktiga konjunkturpolitik.

Arvoisa puhemies! Kun Ahon hallitus aloitti toimintansa toukokuussa 91, työttömiä työnhakijoita oli Suomessa 195 000. Maaliskuussa tänä vuonna heitä oli jo 470 000. Nämä luvut ovat täällä tulleet moneen kertaan sanotuiksi. Työministeriön mukaan tulee tilanne edelleen pahenemaan ja viimeistään heinäkuussa ylitetään 0,5 miljoonan työttömän raja. Toisin sanoen työttömyys on Ahon hallituksen aikana lisääntynyt 150 prosentilla. Suomi on saanut kyseenalaisen kunnian olla euroopanmestari työttömyystilastoissa.

Kaikkein pahinta on tietenkin se, että yhä useampi työttömistä on ns. pitkäaikaistyötön. Heitä on jo lähes 70 000. Kahden vuoden aikana lisäys on ollut 66 000 uutta pitkäaikaistyötöntä, eli jos prosenteilla sanotaan, niin lähes 2 000 prosenttia. Yhä useammat heistä ovat myös putoamassa ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle. Pitkäaikaistyöttömyydestä on tulossa pahin sosiaalinen ongelma meille vuosikymmeniin, ja sellaisena sen myös pelätään pysyvän vielä pitkään.

Toinen ryhmä, jonka tilanne on nopeasti huonontunut, on alle 25-vuotiaat nuoret. Ahon hallituksen aikana nuorten työttömyys on kaksinkertaistunut. Heitä on nyt yli 85 000. Yhä useampi nuori on myös pitkäaikaistyötön. Nuorten asemaa pahentaa vielä se, että heistä joka toinen on ilman varsinaista ammatillista koulutusta, ja työllisyystilanteen parantuksaan ei heille välttämättä löydy töitä. Tilanteen kurjuudesta antaa hyvän kuvan myös se, että noin puolet tänä keväänä ammattiin valmistuvista nuorista joutuu suoraan kortistoon.

Yhteiskunnan jako työssä käyviin ja erilaisten tulonsiirtojen varassa eläviin on nyt tosiasia. Kun hallitus arvioi omaa kaksivuotista taivalta, ei työttömyyttä mielestäni huomioitu tarvittavalla vakavuudella. On muistettava, että pitkäaikainen työttömyys tuo myös monia muita vaikeuksia mukanaan. Yhä useammalla työttömällä on myös mielenterveyteen liittyviä ongelmia. Ihmiset syyllistävät itseään: "vika onkin ehkä minussa, kun en saa töitä", ja tämä luo yhä lisää paineita työttömyyden lisäksi.

Minusta vaikuttaa siltä, että tämä hallitus on antautunut massatyöttömyyden edessä. Yksipuolinen usko vientivetoiseen teollisuuteen ei ole antanut tarvittavaa tulosta. Vaikka voidaankin todeta, että vientiteollisuus on tärkeä osa taloudellista koneistoa, ei se näytä yksin pystyvän vetämään Suomea tästä suosta, mihin olemme joutuneet. Me tarvitsemme määrätietoisien muutoksen talouspolitiikkaan, jos aiomme työllisyyttä parantaa. (Ed. M. Laukkanen: Mikä se muutos mahtaisi olla?) — Se on esimerkiksi se, että teemme niin kuin porvarillinen hallitus Ruotsissa. Teemme mittavan paketin, jossa julkisia investointeja lähdetään määrätietoisesti edistämään. Ruotsin hallitus on katsonut, että heillä on varaa 100 miljardin kruunun pakettiin lähimpien vuosien aikana; se pistetään investointeihin: rakennetaan teitä, rautateitä, teleinvestointeja, myös asuntoja. Jos Ruotsissa porvarillinen politiikka on tätä — sieltähän me yleensä otamme

esimerkkejä — niin ehkä hallituksella tässä olisi hyvä esimerkin ottamisen paikka. Ainakin se noudattelee hyvin läheltä sitä politiikkaa, mitä sosialidemokraatit täällä useaan kertaan ovat esittäneet vaihtoehtoisena politiikkana.

Hallituksen aloittaessa toimintansa työttömyyden torjuntaan oli vielä hyvät edellytykset. Jos järkevää ja valikoivaa elvytyspolitiikkaa olisi käytetty silloin, ei nykyinen syöksykierre olisi niin voimakas kuin se on. Ehkä se olisi pystytty kokonaankin pysäyttämään. Voidaan kuitenkin todeta, että hallitus jäi oman porvarillisen ideologiansa ja ainoan tien politiikan vangiksi eikä pystynyt tekemään tarvittavia päätöksiä.

Voidaan myös näin jälkiviisaasti todeta, että kaikki meidän esittämämme yhteistyötarjoukset silloin torjuttiin. Meitä syytettiin, kuten ed. Tiuri vähän aikaa sitten, velkaelvytyksestä. Tämän sanoo kansanedustaja, joka edustaa hallituspuoluetta. Samainen hallitus on velkaannuttanut maamme yli korviensa. Muistetaan, että kun Esko Ahon hallitus aloitti toimintansa, valtion velka oli 63 miljardia markkaa. Viimeisimmän tilaston mukaan velkamäärä on 30.4. kohonnut jo 236,5 miljardiin markkaan. (Ed. Ala-Nissilä: Aivan oikein!) Vauhti on ollut huimaavaa. Se on noin 87,5 miljardia vuositasolla. Tietenkin sieltä nyt huudetaan, että teidän politiikkanne olisi velkaannuttanut vielä enemmän. Se ei ole totta. Jos olisi toteutettu niitä esityksiä, joita me olemme esittäneet, raha olisi voitu käyttää järkevämminkin. Tästäkin on kysymys.

On myös valitettavaa, että hallitus nykyisessä tilanteessa on lähes täysin tuhonnut neuvotteluyhteytensä työmarkkinakenttään ja erityisesti palkansaajajärjestöihin. (Ed. Ala-Nissilä: Joka päivä neuvotellaan!) — Se on sanelua, se ei ole neuvottelua, ed. Ala-Nissilä. — Nyt tarvittaisiin laajaa yhteisymmärrystä mieluummin eikä tällaista vastakkainasettelua. Hallituksen toimet ja uhkaukset yksipuolisista ratkaisuista eivät ole olleet omiaan edesauttamaan ilmapiirin parantamista. Tämä työmarkkinalinja, niin kuin minä sen näen, tulee vääjäämättä johtamaan konfliktiin ammattiyhdistysliikkeen kanssa. Ei voida hyväksyä palkansaajien perusoikeuksien ja perusturvallisuuden vähentämistä ja heikentämistä.

Hallituksen yksipuoliset toimenpiteet, kuten totesin, johtavat myös siihen, että neuvotteluihin, joita tarvittaisiin työttömyyden lievittämisestä, työllisyyskynnyksen alentamisesta ja työn jakamisesta, josta täällä on myös ollut puhetta, ei päästä. Hallitus on edellyttänyt palkansaajilta

antautumista, ei neuvotteluja. Tällainen kurssi voi johtaa vain täydelliseen törmäykseen.

Kun sosialidemokraatit tekivät välikysymyksen hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta ja pienen ja keskisuuren yritysmaailman toimintatiedeltyksistä, meillä vakaana tarkoituksena on tietenkin kaataa Esko Ahon hallitus, joka ei näytä näistä asioista välittävän. (Ed. Ala-Nissilä: Mitä tilalle?) — Se nähdään sitten, kun päästään neuvotteluihin. Kaadetaan tämä ensin, olkaa siinä mukana, niin ryhdytään sen jälkeen miettimään.

Parlamentaarisessa demokratiassa hallituksen tulee nauttia eduskunnan luottamusta, senhän me tiedämme. Me oppositiossa voimme vain asettaa tämän luottamuksen kyseenalaiseksi. Hallitus on selvinnyt kahdeksasta luottamuslauseäänestyksestä tähän mennessä, ja kun ed. Ala-Nissiläkin kuuntelee, uskon, että selviää tästä yhdeksänneistäkin.

Ongelma on vain siinä tämän hallituksen kohdalla, että se on lähes täysin menettänyt luottamuksensa kansan silmissä. Täältä katsoen oikealla puolella sitä luottamusta vielä sen verran löytyy, että se kituen pysyy hengissä, mutta kansan luottamusta sillä ei enää ole. Hallituksena minä todella vetäisin tästä johtopäätökset ja jättäisin mitä pikimmin eronpyyntöni.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin ed. Metsämäen puheenvuoroa ja pyrin löytämään siitä jotain selvitystä tähän tilanteeseen, mikä olisi ed. Metsämäen resepti.

Jos nyt ajatellaan esimerkiksi tilannetta työmarkkinoilla tällä hetkellä, yrittäjäjärjestöthän lähtevät siitä, että yrittäjät eivät enää pysty maksamaan työttömyysvakuutusmaksua ja ovat tehneet lakon. Toisaalta työntekijäjärjestöt eivät ole valmiita mihinkään ratkaisuihin työttömyysturvan osalta, järkeviin säästöihin, esimerkiksi nuorten työllistämiskynnyksen alentamiseen jne.

Jos hallitus edelleenkin ei saa mitään tehdä, niin kukaan ei ota vastuuta. Jos työmarkkinoilla ei päästä eteenpäin, jonkun täytyy tässä maassa kantaa vastuu näin vaikeassa tilanteessa. Silloin aloite tietysti tulee hallitukselle, jotta asioita voidaan korjata ja viedä eteenpäin.

Ed. Metsämäen politiikka mielestäni rakentuu sille ajatukselle, että haetaan jättipotti vaaleissa vastustamalla kaikkia asioita suurin piirtein. Luulen, että siitä tulee kyllä ihmisille valtava pettymys, kun nähdään, ettei olekaan mitään ihmelääkettä tässä tilanteessa. Se on kaikkien

aikojen poliittinen puhallus, johon ihmiset kyllä sitten pettyvät, kun luulevat, että tässä voidaan jotain hokkuspokkuskonsteja tehdä ja voidaan kaikkia ikäviä päätöksiä vastustaa. Mutta ei se ole mahdollista, ed. Metsämäki.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että ed. Ala-Nissilä puhui jättipotista ja poliittisesta puhalluksesta. Tuli ihan hakematta mieleen veret seisauttava vaalivoitto ja lupaus siitä, kuinka politiikan linja muutettaisiin ja kaikki kääntyisi niin hienoksi Suomessa sen jälkeen, kun kepu pääsee valtaan. Kyllähän se politiikan linja muuttuikin, mutta taisi kansalle jäädä vähän paha maku suuhun siitä, mitä todella on tapahtunut. Vai oliko veret seisauttaneen vaalivoiton tarkoitus, että tällaista politiikkaa ryhdyttäisiin tekemään?

Ed. M. Laukkane: Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Metsämäenkin puhetta kuuntelee, joutuu kyllä toteamaan, että ei tämä välikysymyskeskustelu ole vienyt tuumaakaan eteenpäin niitä yhteisymmärrystä vaativia asioita, joiden ratkaisut maan tulevaisuuden kannalta ovat todella välttämättömiä. Ed. Metsämäki, on liian yksinkertainen yhteenveto se, että Ahon hallitus on nimenomaan tämän massiivisen työttömyyden ja massiivisen valtiontalouden velkaantumisen aiheuttaja. Eikö olisi paljon älyllisempää ja rehellisempää etsiä hieman pidemmältä aikaväliltä sitä syytä, ed. Metsämäki? — Hyvää viikonloppua!

Joka tapauksessa minusta on olennaista se, että nähtäisiin todella, miten pitkän aikakauden politiikan seuraamuksena me tähän ainutlaatuihin kriisiin olemme tulleet. Siinä mielessä tuntuu, että tätä välikysymystä onkin kirjoitettu enemmän korkeiden kannatuslukujen huumana sen sijaan, että välikysymys pitäisi sisällään aidon poliittisen ohjelman siitä, miten välikysyjät maan asiat ratkaisisivat.

Tämä historiallinen paradoksihan löytyy siitä, että maan suuret rakenteelliset talousongelmat ovat seurausta pitkälti siitä politiikasta, johon kysymyksen allekirjoittajat ovat itsekeskeisesti vuosikymmenien aikana osallistuneet, ja siitä, että kysyjät ovat kaikin keinoin vastustaneet istuvan eduskunnan aikana kansantalouden tervehdyttämiseen tarvittavia uudistuksia. Kanna- tuitenkin gallupeissa kasvaa, koska oppositio keskittyy mieluummin kielteisten mielikuvien luomiseen Ahon hallituksesta ja sen politiikasta

kuin tosiasiallisesti ja aidosti maan asioiden kuntoon panemiseen. (Ed. Hämäläinen: Ahon hallitus kykenee siihen itsekin!)

Niinpä välikysymys onkin täynnä todella käsittämättömiä, vääristeleviä väitteitä menneestä poliittisesta lähihistoriasta. Säästöjä vastustaneet, velanoton lisäämiseen yllyttäneet allekirjoittajat syyttävät nyt hallitusta siitä, että se ei ole saanut valtion velkaantumiskehitystä taittumaan, kuten ed. Hämäläinenkin aikaisemmin puheenvuorossaan tänään on todennut. Ainoa lääke siihen on tehdä vielä mittavampia valtiontalouden säästöjä kuin tähän mennessä on tehty ja tehty nimenomaan hallituksen enemmistön toimesta. Olen vakuuttunut siitä, että lähikuukaudet tulevat antamaan tilaisuuden oppositiolekin osoittaa, onko asennemuutos ja huoli valtiontalouden tilasta niin aito, että tahto riittää myös säästöratkaisujen tekemiseen ensi vuoden budjettia koskien. Jos me ajatteleme esimerkiksi korkokehitystä, johon ed. Hämäläinen tänään aikaisemmin kiinnitti huomiota, laskeneet korot ovat olleet nimenomaan seurausta siitä, että valtiontalouden tasapainottamiseksi on tehty niitä toimia, mitä on tehty. Eivät korot laske tällaisessa avoimessa markkinatilanteessa millään muulla kuin tämän tyyppisten järeiden ratkaisujen kautta.

Toinen epäloogisuus tässä on, kun lukee välikysymyksen kokonaan, sen loppupuoli, jossa välikysymyksen sisäinen ristiriita kulminoituu sosiaalisektorin säästöjen tuomitsemiseen jo etukäteen, kun aiemmin on moitittu hallitusta kyvyttömyydestä pysäyttää velkaantuminen. Eli tästähän on luettavissa suoraan se, että sosiaalidemokraatit eivät ole mukana ensi vuodenaikana budjetin osalta tarvittavissa valtiontalouden tasapainottamistoimissa.

Jos me katselemme raha- ja valuuttakurssi- ja korkopolitiikkaa, johon myöskin välikysymyksessä kiinnitetään huomiota, on todella syytä huomata se, miten suuri hyöty korkojen laskusta konkreettisesti jokaiselle kansalaiselle, jokaiselle velalliselle syntyy. Vaikkapa 300 000 markan säästöä vuodessa. Nyt korot ovat laskeneet viimeisen puolen vuoden kuluessa useita prosenttiyksiköjä. Me voimme kaikki siitä helposti todeta, miten mittavia säästöjä siitä on syntynyt.

Mitä tulee paljon puhuttuun, myyttiseen ostovoimaan, täytyy koko ajan myöskin muistaa, mitä on tapahtunut asuntomarkkinoilla, kiinteistö-, maa- ja kesämökkimarkkinoilla, joiden arvot ovat suorastaan romahtaneet, ja sellaiset-

kin henkilöt, jotka aikaisemmin eivät ole pystyneet niitä hankkimaan, pystyvät sen tänä päivänä tällä korkotasolla jo tekemään.

Jälkeenpäin arvioiden markan kellutus päätös oli oikea päätös siinä tilanteessa, jossa kaikki Euroopan valuutat joutuivat vuorotellen myrskyn silmään. Suomen mahdollisuus on siinä, että markkaan kohdistuu jatkossakin vahvistumisen odotusarvoa ja se luo yhä parempia edellytyksiä myöskin orastavan nousun vahvistumiselle.

Engelmana on tietysti kansantaloutemme äärimmäisen kaksijakoinen tila. Toisaalta viennin veto on merkinnyt jo usean kuukauden ajalta reilusti ylijäämäisiä kauppataaseita ja sen myötä mahdollisuuksia kuroa mittavaa vaihtotaseen alijäämää umpeen. On kovin tärkeää, että puunjalostuksen ja metallin rinnalle saataisiin vahvistettua myöskin high tech -alueen tuotantoa, josta on siitakin hyviä merkkejä, ja myös muuta vientiä, johon nykyisessä valuuttakurssitilanteessa pitäisi olla erityisen hyvät edellytykset. Kysyä vain sopii, missä on Suomen osaaminen esimerkiksi huonekaluteollisuudessa, jossa maalamme oli mittavia vientiperinteitä, mutta pikasilmäys tänä päivänä eurooppalaisiin huonekalukauppoihin osoittaa, että suomalaisilla ei siellä ole mitään tekemistä.

Nykytilanteen mahdollisuuksia vasten tuntuakin käsittämättömältä, että emme kykene valtaamaan uusia vientialueita tai että valtion toimin supistetaan teollisuus- ja kaupallisten shteereiden verkkoa viennin kannalla avainmaissa tilanteessa, jossa juuri nyt olisi markkinaosuuksien hankkiminen äärimmäisen mahdollista. (Ed. Vehkaoja: Eikö kepu voinut estää sitä?) — No, en tiedä, olisiko voinut sitä estää, mutta olen sitä mieltä, että kaikki ne säästötoimet, joita sillä alueella nyt ollaan tekemässä, pitäisi kiireisesti purkaa ja pikemminkin satsata sinne panostuksia.

Myöskin, kuten sanottu, korkojen lasku, pörssin elpyminen ovat kaikki äärimmäisen tärkeitä indikaattoreita arvioitaessa tulevaa kehitystä.

Kolikon toisella puolella on tässä kokonais- kuvassa hirmuinen työttömyys ja valtiontalouden edelleen kasvava velka. Asiat kulkevat käsi kädessä. Nyt onkin kysyttävä, johtaako tämä vientiin perustuva pieni kansantalous voimakkaankaan nousun myötä tilaan, jossa valtion verotulot kasvavat ja valtiontalouden leikkausten tarpeet vähenevät. Vastaus, ikävä kyllä, on: ei. Tämä kannattaa varmaan niidenkin sosiaalidemokraattien pitää mielessä, jotka jo sovittelevat

Minusta nyt ei ole aika vähimmässäkään määrin sellaisille puheille, joita eilen kuulin myös eräiden kansanedustajien käyttävän mielenosoituksen yhteydessä. Tuntuu hyvin oudolta, jos kansanedustajat itse ovat kehottamassa mielen-

osoittajia ulkoparlamentaaristen toimien käyttöön. Se on järkyttävä osoitus siitä vastuutto- muudesta ja politikoinnista, millä tavoin näitä asioita ei tämän kaltaisessa kansantalouden krii- sitilanteessa tulisi missään muodossa hoitaa. Suomella on perinteitä konsensuspolitiikassa. Konsensus näyttää toimivan vain silloin, kun on jaettavaa, kun on hyvät ajat. Nyt on aika, jolloin täytyisi keskittää kaikki voimat kakun kasvatta- miseen, jotta meillä on jonakin päivänä taas jotakin, mitä jakaa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkasen puheen- vuoron loppupuolella tuli mieleen keskustan suhtautuminen eduskunnan edessä pidettyihin mielenosoituksiin. Sinipunahallituksen aikana, kun eläkeläiset kokoontuivat joukolla osoitta- maan mieltään, keskustan edustajat eduskunnan edessä sanoivat: "Tervetuloa ensi vuonna vielä suuremmalla joukolla." Kuinka kävikään? Tuli Ahon hallitus, ja saimme eläkeläiset vielä suu- remmalla joukolla osoittamaan mieltä.

Yhä useammat kansalaisryhmät ovat toden- neet elinolojensa surkastuvan, kuihtuvan, elämi- sen mahdollisuuksiensa niukkenevan ja sen ta- pahtuvan hallituksen epäoikeudenmukaisen so- siaalipolitiikan seurauksena ja ennen kaikkea hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan seu- rauksena. Ed. M. Laukkanenkin keskittyi lähin-nä miettimään jälleen kerran köyhyyden jaka- mista, miten työttömien turvaa leikataan, miten köyhyyttä uudella tavalla jaetaan, sen sijaan että hän olisi luonut uskoa siihen, että tämä hallitus kykenisi työttömyydestä pääsemään eroon, ky- kenisi järjestämään tälle kansalle työtä ja talou- dellista toimeliaisuutta.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuo- ro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hämäläiselle haluaisin vain kommentoida yhtä asiaa. En to- dellakaan sanallakaan maininnut sitä, miten työttömien turvaa pitäisi leikata. Korostin sitä, että meillä on vaihtoehtoisia keinoja, joilla me kykenemme rakenneuudistuksin turvaamaan työttömyysturvajärjestelmässä nimenomaan ni- den ihmisten turvaa, jotka ovat vailla työtä. Tämä on minusta olennainen kysymys. Me voimme välttää leikkaukset, mutta se tarkoittaa, että niiden ihmisten, joilla on työpaikka, on tingittävä jostakin, on osallistuttava sen taakan kantamiseen, jota tänä päivänä maksavat työttö- mät. Minusta ensimmäinen askel tämän järjes- telmän uudistamiseksi olisi pitänyt ottaa jo viime

syksyn tulopoliittisessa ratkaisussa. Ikävä kyllä silloin se ei onnistunut. Nythän tästä samasta asiasta on taas kysymys. Tämä on se ydinkysy- mys, johon ammattiyhdistysliike on kovin sa- noin ilmoittanut, että työttömyysturvajärjestel- mään ei tule rakenteellisestiakaan kajota, vaikka se olisi palkansaaajien ja vaikka se olisi työttö- mien etu.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkasenaan yhä- tälö ei voi toteutua. Ed. M. Laukkanen ja hänen hengenheimolaisensa ovat sitä mieltä, että palkansaaajat joutuvat kantamaan yhteis- kunnassa entistä suuremman verotaakan, pal- kansaaajat joutuvat entistä suuremmalla osuu- della tai yksinään vastaamaan kaikista sosiaali- turvan kustannuksista ja tekemään sen kaiken entistä pienemmällä palkalla ja entistä pitem- mällä työajalla. Loppuu se palkansaaajankin ve- nymiskyky. Palkansaaajankin pitää syödä. Ei palkansaaaja voi syödä inflaatioprosentteja eikä palkansaaaja elä sillä, että hänelle kerrotaan ilo- uutisena tietoa markan vahvistumisesta tai kansantalouden ulkoisen tasapainon saavutta- misesta.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Pu- heenvuoroni aluksi kannatan ed. Haaviston eilen esittämää muotoa perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi. Tuossa muotoilussa- han kiteytyvät vihreiden ajatukset järkevistä työllisyyspolitiikasta, siitä että tulisi mm. elinkei- norakennetta monipuolistaa, ympäristötekniikkaa kehittää, yritysten työvoimakustannuksia helpottaa ja arvonalisäverouudistusta lykätä la- man ylitse.

Kuluneina kahtena päivänä eduskunta on käynyt läpi puolen miljoonan kysymystä, siis puolen miljoonan työttömän ja taloudellisen laman kierrettä, joka on syventynyt kuluneiden kahden vuoden aikana. On kyse taloudellisesta taantumasta, joka on erityisen syvä Suomessa, syvä myös monissa muissa maissa. On myös herännyt kysymys siitä, missä määrin on kysy- mys pelkästään suhdannetaantumasta ja missä määrin siitä, että myös pitemmällä aikajänteellä yhteiskunnan on mietittävä keinoja työttömyy- den helpottamiseksi, koska esimerkiksi auto- maation myötä työpaikkojen määrä on vähetäk- seen.

Erityinen ongelma on pitkäaikaistyöttömyys. Pitkäaikaistyöttömyys voi johtaa hyvin suuren joukon kansalaisia syrjäytymiseen, ja sen seu-

raukset voivat olla arvaamattomat myös yhteiskuntarauhan kannalta.

Toinen vakava työttömyyden osa-alue on mielestäni nuorisotyöttömyys. Tällä hetkellä noin 90 000 nuorta on vailla työtä. Viime syksynä noin 60 000 nuorta jäi vaille koulutuspaikkaa. Näen, että tässä on kyse kasautuvasta ongelmosta. Jos nykynuoret kasvavat siihen, että työpaikkoja ei ole tarjolla, se on omiaan lisäämään tulevaisuuss pessimismää ja myös vähentämään uskoa työn merkitykseen. Eräs seuraus saattaa myös olla aivovuoto. Tällä tarkoitan sitä, että koulutetut nuoret Eta-sopimuksen myötä lähtevät hakemaan töitä ulkomaille. En pidä sitä yksin kielteisenä asiana. Mutta kielteistä on se, että mikäli heistä merkittävä osa ei jossakin vaiheessa palaa takaisin Suomeen, niin koulutamme työvoimaa muiden kansantalouksien käyttöön eivätkä nämä koulutetut ihmiset ole mukana rakentamassa Suomea, jonka elinkeinorakenne voisi monipuolistua muustakin kuin sellunkeitosta laajemmaksi vienniksi.

Arvoisa puhemies! Merkittävä ongelma työllistämässä on välillisten työvoimakustannusten kasvaminen. Työnantajien työttömyysvakuutusmaksu on moninkertaistunut kahden vuoden sisällä, ja se on omiaan heikentämään yritysten mahdollisuuksia palkata uutta työvoimaa. Mielestäni niin työttömyysvakuutusmaksun kuin työnantajien muidenkin välillisten työvoimakustannusten kohdalla on pakko miettiä uusia ratkaisuja. Ainakin osa näistä maksuista tulisi voida maksaa käyttökatepohjalta. Siten saataisiin pääomavaltaiset yritykset mukaan sosiaaliturvan rahoittamiseen. Erityisen perusteltua se on tänä aikana, kun samaiset yritykset ovat saaneet merkittävän devalvaatioedun.

Vihreät ovat esittäneet myös ympäristöverojen hyödyntämistä työnantajien sosiaaliturvamaksujen rahoittamisessa. Näen, että tämä on erittäin merkittävä tavoite. Valitettavasti maan hallitus ei ole ottanut näitä ideoita tosissaan vaan jatkuvasti siirtänyt välillisiä työvoimakustannuksia työnantajien maksettaviksi ja näin heikentänyt yritysten mahdollisuuksia työllistää.

Näen keskeiseksi tavoitteeksi pitkän jänteen työllistämispolitiikassa sen, että Suomen elinkeinorakenne laajenee. Mielestäni tämä edellyttää merkittävää sijoittamista koulutukseen ja innovaatioiden, niin teknisten kuin sosiaalistenkin, kehittämiseen. Eräänä osana tällaista kehittelytyötä olisi sellaisen tekniikan kehittäminen, joka merkitsisi ekologista työllistämistä. Esimerkiksi kierrätyksessä on merkittäviä mahdollisuuksia

työpaikkojen lisäämiseen. Tämä kierrätyksen työllistävä vaikutus perustuisi kaiken kaikkiaan ekologisemmin toimivaan yhteiskuntaan. Käytännössä kierrätyksen ja työllistämisen taloudellinen yhtälö olisi ratkaistavissa siten, että niille yrityksille, niille yhteisöille, jotka eivät kierrätä, kasattaisiin suurempi maksurasitus.

Osa ekologista työllistämistä on myös raideliikenneinvestointien aikaistaminen. Pidän erittäin valitettavana sitä, että maamme hallitus ei ole nähnyt tässä merkittävää haastetta. Suomen asema Venäjän naapurimaana mielestäni talouden tervehdyttämisessä edellyttäisi sitä, että nimenomaan Venäjälle suuntautuvia ratayhteyksiä parannettaisiin ja uusiakin rakennettaisiin.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu käy kohti loppuaan. Pidän valitettavana sitä, että uusia ideoita on ilmennyt varsin vähän. Voisi sanoa, että tämä keskustelu on kiteytynyt tähän kahden vuoden aikana niin tuttuun hallitus — oppositiovastakkainasetteluun. Mielestäni politiikan sisällöistä puhuminen, siitä että vaikka taloudellinen liikkumavara on niukkaa, on silti kysymys arvovalinnoista, on välttämätöntä.

Toivoisin, että työllistämispolitiikassa otettaisiin vakavasti nämä uudet ideat ja lähdetäisiin toteuttamaan ekologista rakennemuutosta.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Arvoisat läsnä olevat kansanedustajatoverit ja ennen kaikkea kaikki ne, jotka ovat jo poistuneet keskuudestamme!

Tämän kahtena päivänä käydyn väläkysymyskeskustelun aikana on toistamistaan toistettu ennen kaikkea eräiden oppositiopuolueiden kansanedustajien suulla, että edellinen hallitus, jossa itsekkin olin mukana, on syyppää maamme ennennäkemättömään taloudelliseen ahdinkoon. Minulla on sen verran vielä lapsenuskoo jäljellä, että haluan uskoa, että nämä väitteenesittäjät eivät itsekään usko enää väittämäänsä.

Meille poliittiseen kulttuuriin on pesinyt ilmiö, jossa toistetaan toistamasta päästyä joitakin käsitteitä, jotka muodostuvat yleiseksi totuudeksi ja näin ollen jäävät elämään epämääräisiksi ajoiksi. Valitettavasti näillä käsitteillä, joita ilmassa ja keskuudessamme liikkuu, ei välttämättä ole mitään tekemistä olevan todellisuuden kanssa.

Edellisen hallituksen päättäessä oman työrupeamansa valtion velka oli 64 miljardia markkaa. Tuo valtion velan määrä oli kieltämättä liian korkea siitä huolimatta, että edellisen hallituksen aikana vuosittain lyhensimme valtion

velkaa, mitä nykyisellään ei ole voitu siinä mitassa tehdä. Tällä hetkellä valtion velkamäärä on lähes 230 miljardia markkaa.

Se on hurja summa, jos me ajattelemme sitä, mitä kaikkea tällä velalla on aikaansaatu. Olemme kyllä pelastaneet pankkijärjestelmämme, mikä lienee edellytys tämän kansantalouden pysytystä pitämiseen. Mutta kaikki muu, mitä on tapahtunut, onkin ollut sitten poltetun maan politiikkaa.

Työttömiä oli Esko Ahon hallituksen aloittaessa työskentelynsä keskimäärin 105 000. Nyt me lähenemme 500 000 työttömän rajaa, ja jos lukuun otetaan työttömyyseläkkeellä tällä hetkellä olevat, voi sanoa: täysin työkykyiset henkilöt, niin 500 000 työttömän raja on jo ylitetty. Työministeriön arvio oli käydessämme valtiontointarkastajina katsomassa, mitä sille hallinnonalalle kuuluu, että tänä keväänä yliopistoista, korkeakouluista, ammatillisista oppilaitoksista valmistuvista nuorista yli puolet menee suoraan työttömyyskortistoon.

Kun Esko Ahon hallitus aloitti huhtikuussa kaksi vuotta sitten, hallitusohjelmaan kirjattiin muutamia periaatteita. Siellä oli vakaan markan politiikka, siellä oli yhtenä keskeisenä tavoitteena työllisyyden turvaaminen. Nämähän ovat hyviä tavoitteita, ja niitä kannattaa aina esillä pitää, mutta se, mihin hallituksemme on syllistynyt, on että se ei ole osannut lukea taloudellisen kehityksen tunnuslukuja. Hallitus lähti historiamme pahimman laman kynnyksellä leikkaamaan julkista taloutta tavalla, joka vain lisäsi työttömyyttä. Historiamme pahinta rakennetyöttömyyttä vain vauhditettiin virheellisellä suhdannepolitiikalla.

Erityisen huolestunut ja ahdistunut olen kuulvani tästä kahden päivän keskustelusta, jota olen suhteellisen tiiviisti seurannut, että meillä ei löydy keinoja eikä visioita siitä, millä tavalla nuoret ja pitkäaikaistyöttömät tulevaisuudessa jaksavat. Eräiden tutkimusten mukaan kun nuorempi tai vanhempi ihminen suomalaisessa yhteiskunnassa kokee työttömyyden, hän syylistää ensimmäisenä itsensä. Hän vetäytyy yhteiskunnan ulkopuolelle omiin koloihinsa. Seurauksena saattaa olla monet ongelmat, syrjäytyminen ja jopa terveyden ja elämän menettäminen.

Tässä tilanteessa, kun otamme huomioon sen, mikä on meidän suomalaisten ikärakenne, syntyvyys ja toisaalta vanheneminen, me olemme 2000-luvulle tultaessa siinä tilanteessa — jolloin meidän pitäisi astua Itä-Eurooppaan todennäköisesti täydellä painollamme, meidän pitäisi

astua Eurooppaan täydellä painollamme, olla mukana kehityksessä — että meillä on Euroopan vanhin väestörakenne. Nämä ovat sellaisia yhtälöitä, kun otamme huomioon vielä tämän ennätystyöttömyyden ja sen aiheuttamat seuraukset, että meillä tulee olemaan suuria vaikeuksia selvitä sisäisistä asioistamme, mutta myös säilyttää kilpailukykyämme kansainvälisellä tasolla.

Pitkäaikaistyöttömyydestä muodostuu rasite myös työmarkkinoiden toimivuudelle, sosiaaliturvajärjestelmällemme ja koko kansantalouden kasvulle. Yhteiskuntamme jako työssä käyviin ja erilaisten tulonsiirtojen varassa eläviin on nyt tosiasia, valitettavasti. Meidän aikuisväestömme työssä käy hiukan yli 2 miljoonaa ihmistä ja erilaisten etuuskien varassa meillä elää 1 800 000 ihmistä. Tämän lisäksi meidän on pidettävä huolta lapsista ja nuorista, tuosta tulevaisuudestamme, siitä henkivakuutuksesta, joka meillä kansakuntana on. Tämä suhde on hälyttävä, eikä yhteiskunnan huoltotase kestä enää siirtymiä negatiiviseen suuntaan.

Tätä meidän kaksi vuotta hallinnutta hallitustamme ei käsitykseni mukaan pelasta tästä kokonaistilanteesta ja kokonaisvastuusta väite, ettei kukaan tiennyt taloudellisen tilanteen vakavuutta. Tätä muutoinkin huonoa tilannetta pahentaa edelleen se, että hallitus tekee toistuvia virhearvioita ja elää näiden virhearvioiden mukaan yrittämättäkään katsoa ympärillään olevaa todellisuutta.

Kovin tunnettua ja kulunutta on se, että hallitus on koko elinkaarensa ajan vannonut yhden ainoan vaihtoehdon nimiin talouspolitiikkaan. Valittu talouspolitiikka on osoittautunut katastrofiksi kansantaloudellemme, ja edelleen tämänkin keskustelun aikana tätä on toistettu niin pääministerin, valtiovarainministerin mutta myös hallituspuolueiden kansanedustajien toimesta.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmämme taholta on kahden vuoden aikana tehty lukuisia määrää ehdotuksia, miten talouspolitiikan suuntaa tulisi muuttaa. Nämä ehdotuksemme on toistuvasti torjuttu, niitä on vähätelty, niitä ei ole edes viitsitty analysoida. Eniten minua loukkaa kansanedustajana se väite, joka tänäänkin on useaan otteeseen esitetty, että sosialidemokraatit ovat velkaelvyttäjiä. Minusta tämäkin on yksi sellainen käsite, joka on heitetty ilmaan. Se roikkuu ja elää siellä omaa elämäänsä, ja todellisuudessa se ei pidä paikkaansa. Me emme eduskuntaryhmänä ole ottaneet pennin killinkää valtion velkaa. Tätä väitettä toistaa toistamasta

päästyään hallitus, joka velkaannuttaa valtiontalouttamme ennätysvauhdilla. Kertaan vielä: 64 miljardista markasta 230 miljardiin markkaan.

Valitettavaa on se, että tämä keskustelu, jota kahden päivän aikana on käyty, ei ole johtamassa muutokseen. Meidät pidetään vastuun ulkopuolella, ja se lienee tarkoituskin. Tämä nykyinen meno ja nykyhallitus jatkavat elämäänsä niin kauan kuin nämä poissa olevat hallituspuolueiden kansanedustajat sille antavat tukensa.

Minä toivon kuitenkin, että koko kansakunnan edun nimissä nämä poissa olevat kansanedustajat suorittavat uudelleen harkintaa äänestyskäyttäytymisessään ja antavat tälle hallitukselle epäluottamuslauseen. Minä uskon, että jos meillä hallituksen kokoonpano muuttuu, mahdollinen pohja muuttuu, löytyy myös se yhteisymmärrys, jolla suomalainen yhteiskunta saadaan hallitulle nousu-uralle ja niin, että huolehditaan kansalaisten tasavertaisista oikeuksista, myös niiden, jotka tällä hetkellä joutuvat eniten luovuttamaan eli eivät voi käyttää työpanostaan yhteiskunnan rakentamiseen. Eli harkinnan aikaa vielä on. Toivottavasti sitä harkintaa käyteen.

Ed. Vilja m a a : Arvoisa puhemies! Kaksi viimeistä puhujaa, niin ed. U. Anttila kuin ed. Kasurinenkin, ottivat hyvin keskeisen asian esille eli nuorisotyöttömyyden. Haluaisin kommentoida ja lisätä asiaan vielä sen, että todellakin yli puolet nuorista, alle 25-vuotiaista työttömistä on vailla ammattikoulutusta. Tästä 90 000:sta siis yli puolet on vailla ammattikoulutusta. Niin kuin ed. Kasurinen totesi lisäksi, tänä vuonna valmistuvista yli puolet menee suoraan kortistoon. Siksi olisikin varsin keskeistä, että tämä riitelevä eduskunta pystyisi edes tässä asiassa löytämään toisensa.

Työasiainvaliokunta esittää yksimielisessä lausunnossaan, että nuorisotyöttömyys on niin tärkeä kysymys, että on harkittava valtiovalan, puolueiden, elinkeinoelämän, ammattiyhdistysliikkeen ja muiden tärkeiden yhteiskuntaryhmien valmisteltavaksi eräänlaista nuorten yhteisvastuusopimusta. Tämä olisi lähes rinnakkainen sille 80-luvun alkupuolella olleelle yhteiskuntatakuulle, eli nuorille taattaisiin vaikeissakin taloudellisissa oloissa työ-, koulutus- tai harjoittelupaikka. Se meidän todella tulisi tämän parin päivän keskustelun tuloksena panna alulle, jos emme muuta nyt aikaan saaneetkaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

11) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista

lakivaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 40 laiksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

13) Hallituksen esitys n:o 42 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta

14) Hallituksen esitys n:o 43 laeiksi tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

hallintovaliokuntaan:

15) Hallituksen esitys n:o 44 laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 45 laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksista annetun lain kumoamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

17) Hallituksen esitys n:o 46 kotieläinjalostuslaiksi ja laiksi eräiden kotieläinten maahan tuonnista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 47 laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

19) Hallituksen esitys n:o 48 laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 ja 4 §:n ja laiksi kaavoitusalueiden jakolain 2 a §:n muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

22) Lisätalousarvioaloitteet n:ot 52—69

20) Hallituksen esitys n:o 51 laiksi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

valtiovarainvaliokuntaan:

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

21) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1992 (K 4)

Täysistunto lopetetaan kello 16.23.

Ensimmäinen varapuhemies:
Ilmoitetaan, että edustajien tekemät lisätalousarvioaloitteet ovat tänään nähtävinä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen